

Noora Hoikka

Nadja Peippo

PÄIVÄKOTIVIIHTYVYYS LAPSEN SILMIN :
LAPSET OSALLISINA OHJATUN TOIMINNAN
SUUNNITTELUSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2016

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PÄIVÄKOTIVIIHTYVYYS LAPSEN SILMIN : LAPSET OSALLISINA OHJATTUN TOIMINNAN SUUNNITTELUSSA

Hoikka, Noora
Peippo, Nadja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Lokakuu 2016
Ohjaaja: Levjärvi, Krista
Sivumäärä: 58
Liitteitä: 5

Asiasanat: lapsilähtöisyys, osallisuus, teemahaastattelu, toiminnan kehittäminen, viihtyvyys

Opinnäytetyöllä kehitettiin Päiväkoti Tuulentuvan lapsiryhmän ohjattua toimintaa viihtyvyyttä lisäävämmäksi. Opinnäytetyö muodostettiin sekä tutkimuksellisesta että toiminnallisesta osuudesta. Tutkimuskysymykseksi asetettiin, millaista ohjattua toimintaa pidettiin Tuulentuvan lapsiryhmässä lasten näkökulmasta viihtyisänä. Toiminnallisen osuuden avulla motivoitiin työntekijöitä lapsia osallistavaan suunnitteluun, jotta päiväkodissa viihdyttäisiin paremmin.

Kohderyhmän lasten mielipiteitä selvitettiin lapsilähtöisesti teemahaastattelulla. Haastatteluaineiston pohjalta suunniteltiin kaksi toiminnallista hetkeä. Lapset jaettiin näihin hetkiin ikätason mukaisesti. 3–4-vuotiaiden kanssa toteutettiin sadutusteatterimenetelmää ja 5–6-vuotiaiden kanssa varjokuva-menetelmää. Toiminnallisen osuuden jälkeen lapsilta kerättiin palaute ja tuloksista voitiin päätellä toiminnan olleen lapsilähtöistä sekä viihtyvyyttä lisäävää.

Haastattelutuloksista voidaan todeta kohderyhmämme 3–4-vuotiaiden pitävän mielekkäimpinä teemoina liikuntaa, kuvallista ja kirjallisuutta. Heidän kanssaan toteutussa menetelmässä sovellettiin kuvallisen sekä kirjallisuuden teemoja. Vastaavasti 5–6-vuotiaiden mielekkäimmiksi teemoiksi nostettiin liikunta, kuvallinen ja käden taidot. Näin ollen heidän menetelmässään yhdistettiin kuvallisen sekä kädentaitojen teemat. Harkinnan jälkeen liikunta jätettiin toiminnallisesta osuudesta pois laajan kokonaisuutensa vuoksi.

Opinnäytetyön teoriapohjassa käsiteltiin varhaiskasvatussuunnitelmaa, liikunnan ja taiteen merkitystä varhaiskasvatuksessa, lapsilähtöisyyttä sekä viihtyvyyden merkitystä lapsen hyvinvointiin. Projektin suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin lisäksi opinnäytetyöhön sisällytettiin ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkonen. Siihen koottiin toiminnassa käytetyt menetelmät sekä niiden jatkokehitysideat. Lisäksi vihkoseen sisällytettiin liikuntahetki, joka jätettiin toimintaosuuden ulkopuolelle. Vihkonen toteutettiin, jotta kehitysideat saatiin varhaiskasvattajille helposti hyödynnettävään muotoon.

ENJOYMENT IN KINDERGARTEN FROM CHILDREN'S VIEWPOINT : CHILD-PARTICIPATION IN PLANNED ACTIVITIES

Hoikka, Noora

Peippo, Nadja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

October 2016

Supervisor: Leväjärvi, Krista

Number of pages: 58

Appendices: 5

Key words: child-oriented education, child-participation, semi-structured interview, development of activities, enjoyment

The goal of the thesis was to develop Päiväkoti Tuulentupa's structured activities to be more enjoyable for children. The thesis consists of research and functional parts. The research problem was to find out what do the children of Tuulentupa experience as enjoyable. The functional part was to motivate employees to use child-participation in their planning so the children would enjoy their time in the kindergarten more.

The opinions of the target group's children were inquired with child-oriented semi-structured interview. Interview material was used to create two structured activities. Children of the target group were divided by age. Storycrafting mixed with theater was used with 3-4 year olds. 5-6 year olds were using shadowphototechnique. Feedback was asked from the children after the activities and, from the results, it can be deduced that functional part was child-oriented and increased enjoyment.

The results reveal that target group's 3-4 year olds favorite themes were exercise, graphical and literature. The technique that was used with them was a mix of graphical and literature theme. 5-6 year olds favorites were exercise, graphical and manual skills. The applied technique was combination of graphical theme and manual skills. After consideration the theme of exercise was left out from the functional part because of its broadness.

The theoretical part of the thesis consists of examining the national curriculum of early childhood education and care, the significance of exercise and arts in early childhood education, child-orientation and how enjoyment affects child's well-being. Besides planning, carrying out and evaluating the project, the thesis also includes the "Ideas for planning activities to kindergarten" -booklet. In this booklet includes the methods used and also their possible developments. There is also an exercise, that didn't have room in the functional part of the project. The booklet was done, so the ideas of improvement would be easily accessible to early childhood educators.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TARKOITUS.....	7
2.1 Kehittämistyön tausta.....	7
2.2 Kehittämistyöympäristö ja työelämälähtöisyys	8
3 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA TOIMINNAN OHJAAJANA	10
3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	10
3.2 Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	11
3.3 Ympäristön hyödyntäminen ohjatussa toiminnassa	12
4 LIIKUNTA JA TAIDE OSANA VARHAISKASVATUSTA.....	13
4.1 Liikunta varhaiskasvatuksessa	13
4.2 Taide varhaiskasvatuksessa.....	15
5 LAPSILÄHTÖISYYS TOIMINNAN POHJANA	16
5.1 Lapsilähtöisyys ja lapsia osallistava toiminta	16
5.2 Varhaiskasvattajan rooli lapsilähtöisyydessä.....	19
6 VIIHTYVYYS PÄIVÄKODISSA.....	21
6.1 Päiväkodissa viihtymisen tärkeys	21
6.2 Lapsilähtöisyys viihtyvyyttä lisäävänä tekijänä.....	24
7 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUSSUUNNITELMA.....	25
7.1 Kehittämistyön suunnittelu ja eteneminen	25
7.2 Rajaus ja riskit.....	27
8 LASTEN NÄKÖKULMAN SELVITTÄMINEN	28
8.1 Haastattelun tausta	28
8.2 Lapset teemahaastattelun kohderyhmänä.....	28
8.3 Haastattelun teemat	30
8.4 Haastattelukysymysten asettelu	30
8.5 Haastattelutilanne	31
8.6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	33
9 TOIMINNALLISEN OSUUDEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	35
9.1 Haastattelutulosten analysointi.....	35
9.2 Toiminnallisen osuuden tausta	37
9.3 Isojen toiminta.....	37
9.4 Pienten toiminta	41
9.5 Lasten antama palaute	44
10 KEHITYSIDEAT OHJATTUIHIN TOIMINTOIHIN	46
10.1 Varjokuvamenetelmän laajempi soveltaminen	46

10.2 Sadutusteatteri-menetelmän laajempi soveltaminen	47
10.3 Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun -vihkonen.....	49
11 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI.....	50
LÄHTEET.....	55
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Usein lapsi viedään päiväkotiin ennen vanhemman menoa töihin ja haetaan, kun vanhempi pääsee töistä. Tällöin lapsi saattaa tehdä päiväkodissa jopa pidempää päivää kuin aikuinen työpaikallaan. Näin ollen pidämme tärkeänä, että lapsi viihtyy päiväkodissa. Suomen lapsiasiain toimikunta esittää lapsen hyvinvoinnin ja osallisuuden olevan yhteydessä toisiinsa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 18). Toisaalta aikuisen suunnittelemat tuokiot, ohjatut toiminnat, ovat monessa päiväkodissa oleellinen osa päivää. Opinnäytetyössämme lapsilähtöinen ja lasta osallistava toiminta ovat yhteydessä viihtyvyyden kokemiseen. Haluamme kiinnittää huomiota siihen, miten ohjatuista hetkistä saataisiin mahdollisimman paljon lasten mielipiteet huomioivaa ja lapsilähtöisyyttä korostavaa. Annettaessa lapselle mahdollisuus vaikuttaa hänen omaan arkeensa, saa hän tilaisuuden muokata sitä itselleen viihtyisämmäksi. Mielestämme päiväkodin ohjelmaa suunniteltaessa lasta tulee kuunnella ja hänen ajatuksilleen sekä mielipiteilleen antaa aikaa ja tilaa. Näin ollen opinnäytetyömme aiheeksi muodostui lasten viihtyvyyden lisääminen ohjatun toiminnan kautta.

Hyödynnämme opinnäytetyössämme sekä tutkimusta ja toiminnallisuutta että kehittämisprojektia. Tavoitteenamme on toiminnallisesti tuoda esiin, miten yhteistyökumppanimme, Päiväkoti Tuulentupa, voi kehittää toimintaansa, jotta lapset viihtyvät paremmin. Teemahaastattelun avulla selvitämme lasten mielipiteitä ja hyödynnämme siitä saatuja tuloksia, jotta toimintamme perustuu lapsilähtöisyyteen. Järjestämällä Päiväkoti Tuulentuvan 3–6-vuotiaiden ryhmälle toimintatuokioita, pyrimme esimerkkien avulla inspiroimaan työntekijöitä lapsilähtöiseen suunnitteluun. Lisäksi teemme Päiväkoti Tuulentuvan työntekijöille ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosen, johon keräämme heidän lapsiryhmänsä mielenkiinnon pohjalta luotuja ohjattuja toimintoja.

Opinnäytetyössämme käsittelemme varhaiskasvatussuunnitelmaa ja perehdymme tarkemmin liikunnan ja taiteen merkitykseen varhaiskasvatuksessa. Lisäksi tarkastelemme lapsilähtöisyyden teoriaa sekä päiväkotiviihtyvyyden merkitystä lapsen hy-

vinvoinnille. Käytämme näitä teoriapohjana pyrkiessämme vaikuttamaan lasten viihtyvyyden lisäämiseen päiväkodissa.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

2.1 Kehittämistyön tausta

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä on, millaista ohjattua toimintaa Tuulentuvan lapsiryhmän lapset pitävät viihtyisänä. Viihtyvyyden parantamiseksi pyrimme toiminnallisella osuudella kehittämään ryhmän ohjattua toimintaa. Lisäksi tuotamme opinnäytetyön oheen ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -viikkosen, jonka tarkoitus on tuoda opinnäytetyön tulokset helposti hyödynnettäviksi päiväkoteihin. Marika Ylitolva on selvittänyt lasten mielipiteitä opinnäytetyössään: ”Lasten viihtyvyys päivähoitossa: Mistä lapset pitävät ja eivät pidä?” (2014). Me keskitymme opinnäytetyössämme nimenomaan ohjattuun toimintaan ja sen kehittämiseen tutkimustulosten pohjalta. Päiväkodissa ohjatut tuokioiden kuuluvat jokapäiväiseen arkeen. Nämä toiminnat ovat lapsia varten ja siksi haluamme tuoda esiin lasten mielipiteet tuokioiden sisällöstä.

Opinnäytetyön aihetta suunnitellessamme, halusimme kiinnittää huomiota siihen, miten me itse hyödyimme tästä tulevassa työelämässä. Meillä on kokemusta eri päiväkodeista ja haluamme paneutua lapsilähtöisyyteen sekä lapsen osallisuuden parantamiseen, sillä aina ne eivät valitettavasti arjen keskellä näyttäytyä kovin hyvin. Haluamme tulevassa työssämme lastentarhanopettajina painottaa lapsen kuulemisen ja osallisuuden tärkeyttä. Näin ollen lapsen viihtyminen päiväkodissa on tärkeä elementti. Opinnäytetyöprosessin aikana haluamme oppia lapsilähtöisyydestä ja sen hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa.

Koemme lapsen viihtyvyyden olevan yhteydessä hänen hyvinvointiinsa sekä haluunsa oppia (Harinen & Halme 2012, 17). Toisaalta ajattelemme myös vuorovaikutuksen olevan silloin kaikin puolin hedelmällisempää. Opinnäytetyössämme haluamme korostaa, kuinka tärkeänä pidämme lasten kuuntelemista ja mielipiteiden sekä osalli-

suuden huomioon ottamista. Samalla uskomme oppivamme aiheeseen liittyen paljon uutta teoriaa sekä miten voimme hyödyntää lasten ideoita käytännössä – etenkin, kun valitettavan usein aikaa suunnitteluun on rajallisesti käytössä.

Koska toteutimme opinnäytetyömme kahden ihmisen voimin, pohdimme alusta alkaen myös työnjakoa. Työstimme yhdessä niin opinnäytetyön suunnittelua kuin sen kirjoittamista. Haastattelimme molemmat yhtä monta lasta, jolloin pääsimme kumpikin toteuttamaan käyttämäämme haastattelumetodia. Opinnäytetyömme teoreettista viitekehystä kirjoitimme siten, että molemmat tiesivät miten edetään, vaikka emme samassa paikkaa olleetkaan. Lisäsimme ja muokkasimme tekstiä jatkuvasti. Näin ollen ei ole tarkkaa rajaa siinä, kumpi meistä on kirjoittanut kunkin osuuden, vaan työstimme opinnäytetyötämme yhdessä.

2.2 Kehittämistyöympäristö ja työelämälähtöisyys

Tutustuimme Porin eri päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin ja huomasimme Päiväkoti Tuulentuvan toiminnan lähtökohtana olevan lasten viihtyvyys ja hyvinvointi (Porin kaupungin www-sivut 2016). Toisaalta halusimme tehdä yhteistyötä meille molemmille vieraaseen päiväkotiin ja näin ollen tutustua uuteen paikkaan ja yhteisöön. Lisäksi kysyimme opinnäytetyön kohderyhmän työntekijöiltä lapsilähtöisyyden ja osallisuuden näkymisestä heidän toiminnassaan. He vaikuttivat olevan avoimia tälle ajatukselle. Täten tuntui luontevalta aloittaa yhteistyö Päiväkoti Tuulentuvan kanssa. Selvitimme, mitä kaikkea päiväkodissa lapsiryhmän kanssa on jo tehty. Opinnäytetyöprojektin edetessä teimme muutoksia yhteisten keskusteluiden sekä palautteiden pohjalta.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja siinä esille nousseita asioita voi hyödyntää kokonaisuudessaan varhaiskasvattajan työelämässä. Kun kerroimme opinnäytetyöstämme ja sen aiheesta yhteistyökumppanillemme, ottivat he meidät innolla vastaan ja olivat hyvin kiinnostuneita tulevasta. Ensimmäisellä tapaamiskerralla tutustuimme yhteistyökumppanimme johdolla päiväkodin sisätiloihin ja piha-alueeseen. Selvitimme myös millaisia mahdollisuuksia on lähiympäristössä ja saimme luvan hyödyntää muun muassa heidän materiaalejaan. Yhteistyökumppanimme oli hyvin

yhteistyöhaluinen ja joustava sekä valmis etsimään kanssamme ratkaisuja. Tämä näkyi esimerkiksi heidän järjestettyään muiden ryhmien kanssa meille varaukset tarvitsemiimme Tuulentuvan tiloihin.

Haluamme toiminnallamme motivoida Tuulentuvan työntekijöitä osallistamaan lapsia suunnittelutyössä ja innostaa heitä käyttämään lapsilähtöisyyttä jo suunnittelun alkumetreistä asti. Pyrimme näin lisäämään lasten viihtyvyyttä, jolloin lasten hyvinvointi paranee (Harinen & Halme 2012, 17). Tahdomme tuoda toiminnallisen esimerkin sekä ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosen avulla esiin lasten mielipiteet päiväkodin tuokioiden sisällöstä ja näyttää, miten niitä voi konkreettisesti hyödyntää. Lasten ottaminen mukaan suunnitteluun tuo lisää viihtyvyyttä sekä lasten että työntekijöiden päiväkotiarkeen. Näin ollen uskomme molempien osapuolten, sekä meidän että yhteistyökumppanimme, hyötyvän opinnäytetyöprojektistamme.

Jatkokehitimme toiminnallisessa osuudessa käyttämiämme menetelmiä, jotta Tuulentuvan työntekijät voivat hyödyntää ideoitamme laajemmin. Koemme haastattelun olevan toimiva tapa osallistaa lapsia suunnittelutyössä. Näin varhaiskasvattajat saavat kuvan ryhmänsä mielenkiinnon kohteista ja voivat hyödyntää lasten ideoita. Tämä on yksi tapa toteuttaa lapsilähtöistä sekä lasta osallistavaa arkea. Yhteistyökumppanimme piti lasten haastattelemista hyvänä ideana ja pohti, että olisi hyödyllistä haastatella ryhmän lapset aina toimintakauden alussa. Toisaalta haastattelun voisi toteuttaa useampaan otteeseenkin, esimerkiksi kaksi kertaa vuoden aikana. Lasten mielenkiinnon kohteet kuitenkin muuttuvat.

Päiväkoti Tuulentuvassa on paljon lapsia huomioivaa toimintaa. Lasten taidetuotoksia kehystetään seinille ja lapsilla, jotka eivät nuku päiväunia, on päiväuniaikaan käytössään liikuntasali. Tällöin lapset saavat toimia omaehtoisesti häiritsemättä nukkuja. Tuulentupa on rakennettu päiväkodiksi, joten tilat ovat käytännölliset ja avarat. Pienryhmätoimintaa pystytään toteuttaman helposti, koska käytössä on erillisiä leikkitiloja. Lisäksi päiväkotit sijaitsee lähellä metsää, puistoja, urheilukenttää sekä koulua. Näin ollen sen toimintaympäristö on monipuolinen.

Vaikka Tuulentuvan varhaiskasvattajat selvästi hyödyntävät työssään lapsilähtöisyyttä, voisi sitä kuitenkin vielä kehittää pidemmälle. Näin ollen heidän lähtötasonsa on hyvä, mutta lapsia voisi kuitenkin osallistaa enemmän jo toiminnan suunnittelussa. Santavuoren (2011) mukaan lapsilähtöisyys on tärkeää, sillä jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsilähtöisyyden hyödyntäminen tuo lisäarvoa varhaiskasvattajan työhön, sillä lapsella on halu oppia ja ohjata omaa toimintaansa. Tällöin lapsen oppimismotivaatio on pohjana oppimiselle, jolloin aikuinen ei lannista lapsen oppimisvalmiutta. (Santavuori 2011.) Lisäksi lapsen osallistaminen vaikuttaa muun muassa itseluottamuksen kehittymiseen ja taitoon ajatella omaa ajatteluaan (Turja 2011, 52).

3 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA TOIMINNAN OHJAAJANA

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty varhaiskasvatuksen tavoitteet, jonka mukaan varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Tavoitteissa on mainittu muun muassa leikin, liikkumisen, taiteen ja kulttuuriperinnön monipuolinen pedagoginen toteutus sekä myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36, 2a §.) On tärkeää olla raamit, joiden pohjalta varhaiskasvatusta, ja näin ollen ohjattua toimintaa, toteutetaan. Monet eri tekijät, kuten budjetti ja varhaiskasvattajien omat mielenkiinnon kohteet, vaikuttavat helposti ohjatun toiminnan sisältöön. On hyvä muistaa, että ohjattu toiminta on kuitenkin lapsia varten, joten on oleellista, että sisältö koostuu lasten mielenkiinnon kohteista. Lasten kuunteleminen ja heiltä saatu palaute on ensiarvoisen tärkeää.

Varhaiskasvatusta ohjaa valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, johon myös päiväkodin toteuttama varhaiskasvatus perustuu. On tärkeää taata jokaiselle lapselle yhtäläiset ja tasavertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Näin

ollen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat niin sisällöllistä kuin myös laadun kehittämistä. Yhdessä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien kanssa se muodostaa kokonaisuuden, joka edistää lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Jokaisella kunnalla on omat kuntakohtaiset varhaiskasvatuksen strategiset linjaukset, jotka ne saavat itse laatia juuri oman kuntansa kannalta parhaaksi näkemällään tavalla. Kuntakohtaiset strategiset linjaukset puolestaan huomioidaan päiväkodin ja sitä kautta myös lapsen yksilöllisiä varhaiskasvatussuunnitelmia tehdessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–9.) Opinnäytetyömme kannalta oleellisia ovat myös Sosiaali- ja terveysministeriön ”Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset” (2005) sekä Inkeri Ruokosen, Sinikka Rusasen ja Anna-Leena Välimäen ”Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä” (2009), jotka molemmat tukevat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2005).

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) on muutosvaiheessa ja sen on tarkoitus valmistua lokakuussa 2016 – olemassa on kuitenkin jo luonnosversio. Samoin kuin nykyisessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) niin myös luonnosversiossa painotetaan lasten tavoitteiden sekä lapsista lähtevien kiinnostusten kohteiden huomioimista lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa. Näin ollen yhdessä lasten kanssa varhaiskasvattajat suunnittelevat toimintaa, rakentavat oppimisympäristöä sekä arvioivat sitä. Lisäksi uudessa varhaiskasvatussuunnitelman luonnosversiossa korostetaan lasten osallisuuden lisäksi huoltajien osallistumista suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Vasu2017 luonnos 2016, 6–23.)

3.2 Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Koska yhteistyöpäiväkotimme on Porissa sijaitseva Päiväkotitupa, liittyy Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma opinnäytetyöhömme. Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (2013, 4) antaa puitteet ja kehykset päivähoitoyksiköiden omille, yksilöidylle, varhaiskasvatussuunnitelmille. Porin kaupungin varhaiskasvatuksessa on tarkoitus mukautua kaupungin muuttuviin olosuhteisiin ja tarjota laadukkaita sekä monipuolisia toimintamuotoja. Päivähoidon tulee ottaa huomioon lasten yksilöllisyys niin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kuin erityisen tuen tarpeissa. Lisäksi päivähoiton tulee toteuttaa kasvatuskumppanuutta tukemalla per-

heitä sekä kasvatuksessa että vanhemmuudessa. Porin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen keskeisimmät arvot ovat asiakaslähtöisyys, erilaisuuden hyväksyminen, luottamuksellisuus sekä myönteisyys. (Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 9.)

3.3 Ympäristön hyödyntäminen ohjatussa toiminnassa

Varhaiskasvatusympäristö ja näin ollen päiväkotiympäristö koostuu fyysisistä, psyykkisistä sekä sosiaalisista tekijöistä. Erilaiset materiaalit ja välineet sekä rakennetut tilat ja lähiympäristö ovat osa varhaiskasvatusympäristöä. (Pirkkalan kunnan opetussuunnitelmien www-sivut 2016.) Varhaiskasvatusympäristö ja sen joustavaksi suunnittelu on olennaista, sillä ympäristössä toteutetaan erilaisia toiminnallisia hetkiä joko lapsen omaehtoisesti tai aikuislähtöisesti toteutettuna (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17). Toisaalta varhaiskasvattajan on tärkeää nähdä asiat positiivisessa ja ratkaisua etsivässä mielessä, sillä aina annettua tilaa tai ympäristöä ei pystytä kooltaan tai sijainniltaan muuttamaan.

Päiväkotikokemustemme kautta olemme havainneet lasten oppivan paremmin, jopa vahingossa, saadessaan puuhata itselleen mielekkäitä asioita. Toteutettaessa ohjattua toimintaa, voivat lapset myös osallistua toiminnan ja siinä käytettävien välineiden suunnitteluun (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18). Jotta kaikki Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 23) mainitut seikat toteutuisivat, on varhaiskasvatusympäristön oltava sopivan haasteellinen ja leikkimään sekä liikkumaan motivoiva. Tässä edesauttaa muun muassa varhaiskasvattajan positiivinen asennoituminen liikuntaa kohtaan ja hänen vuorovaikutuksensa lasten kanssa liikuntatuokioiden aikana (Autio & Kaski 2005, 65–68).

Taiteen ilmaisua ja kokemista tukeva varhaiskasvatusympäristö on innostava sekä lapsen taiteelliset elämykset mahdollistava. Tällöin aika ja tila eivät ole rajoittavia tekijöitä. Lapsen tulisi saada vapaasti tutkia erilaisia materiaaleja, käyttää omia ideoitaan sekä harjoittaa taitojaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 24.) Mielestämme on hyvä laittaa lasten omia taideteoksia ja askarteluja esille ja nimenomaan niin, että ne olisivat mahdollisimman paljon lapsen korkeudella – eikä ainoas-

taan aikuisen silmää miellyttävästi. Lapselle voi olla itsetuntoa kohottavaa ja tärkeää saada itse näyttää kavereilleen tai aikuisille, mikä on juuri hänen teoksensa (Santavuori 2011). Samoin kuin liikunnassa niin myös taiteessa, on lapsia rikastuttavaa osata käyttää päiväkodin lähiympäristöä hyödyksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 24). Erilaiset kirjasto- ja museovierailut sekä lähialueen luonnon ja liikuntaleikkipaikkojen olemassaoloa kannattaa hyödyntää. Ne saattavat herättää lapsissa kysymyksiä ja keskustelua pitkäksi aikaa, mitä varhaiskasvattajat voivat hyödyntää suunnittelussaan.

Toimintaa suunnitellessamme otamme huomioon sekä toiminnalliset että esteettiset näkökulmat. On tärkeää, että ohjattu toiminta houkuttelee lasta tutkimaan, toimimaan sekä ilmaisemaan itseään myönteisessä ympäristössä. Samalla haluamme antaa jokaiselle lapselle yksilöllistä aikaa sekä mahdollisuuden osallistua keskusteluun ja vuorovaikutukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

4 LIIKUNTA JA TAIDE OSANA VARHAISKASVATUSTA

4.1 Liikunta varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa tulisi tarjota säännöllisesti ohjattua liikuntaa, joka tukee niin lapsen kokonaisvaltaista kehitystä kuin myös motorista oppimista. Jos motorisen aktiivisuuden sekä toiminnan ja opetuksen yhdistää, lisää se lapsen mahdollisuuksia oppia. Liikunnan tulisi olla päivittäistä, sillä tottumusten oppiminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Toisaalta liikunta auttaa lasta kehittymään, sillä liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan sekä oppii uutta. Lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun mahdollistava liikunta tarjoaa parhaimmillaan myös vauhtia, uusia elämyksiä, hikeä ja hengästymistä. Samalla kun lapsi liikkuu, tutustuu hän myös itseensä, ympäristöönsä ja toisiin ihmisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.) Katri Takala, Marja Kokkonen ja Jarmo Liukkonen (2009, 22–29) ovat tutkimuksessaan saaneet selville, että sosioemotionaaliset taidot ja liikunta ovat yhteydessä toisiinsa. Liikunnalla on vaikutusta lapsen sosiaalisten taitojen kasvattamisessa sekä oman kehon ulottuvuuksien ymmärtämisessä (Autio & Kaski 2005, 57).

3–6-vuotiaan lapsen tulisi saada päivän aikana vähintään kaksi tuntia reipasta ja hengästyttävää liikuntaa. Tämän ikäisen lapsen liikunnan kokonaismäärästä suurin osa on hänen omaehtoista liikuntaansa. Täten varhaiskasvattajan tulisi päivittäin tarjota liikunnan mahdollisuuksia vaihtelevassa ympäristössä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 11.) Tällaisia tilanteita ovat päiväkodissa muun muassa ulkoilu ja ohjatut liikuntatuokiot. Näin ollen lapsille tulisi ulkoillessa antaa vapaus liikkua turvallisessa ympäristössä. Ohjatuilla liikuntatuokioilla yksi varhaiskasvattajan tehtävistä on innostaa kaikkia lapsia liikkumaan sekä antaa heille hyviä ja monipuolisia kokemuksia eri liikuntamuodoista. Pidämme tärkeänä, että varhaiskasvattaja panostaa liikuntatuokioiden monipuoliseen suunnitteluun, jotta jokaiselle osallistujalle jäisi liikunnasta hyvä mieli.

Sosiaali- ja terveysministeriön ”Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa” (2005, 28–30) luetellaan 3–6-vuotiaalle ominaisia liikuntavälineitä, joita tulisi olla lapsen saatavilla riittävästi ja monipuolisesti. Otimme opinnäytetyössämme huomioon suosituksissa olleet perusvälineistöön kuuluvat liikuntavälineet. Näitä ovat muun muassa erilaiset pallot ja mailat sekä hernepussit, polkupyörä, trampoliini, vanteet, hyp-pynarut, tasapainoiluvälineet, renkaat, leikkivarjo sekä mailat ja erilaiset vedettävät ja työnnettävät välineet.

Osa varhaiskasvattajien työtä on liikuntatottumusten opettaminen turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Heidän olisi hyvä keskustella yhteisössään liikunnan merkityksestä ja sen mahdollisuuksista, jotta jokainen ymmärtää, mitä liikuntamyönteinen ilmapiiri tarjoaa. Tämä luo perustan liikunta- ja terveyskasvatukselle sekä toimintakulttuurille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.)

Sosiaali- ja terveysministeriön ”Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset” (2005) on muutosvaiheessa ja Opetus- ja kulttuuriministeriö tiedotti uusista suosituksista kaksi päivää sitten 7.9.2016. Julkaisu ”Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä – Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset” (2016) korostaa perheen merkitystä liikunnan roolimallina, lapsen osallisuutta liikunnassa sekä onnistumisen elämyksien luomista. Suosituksissa on annettu konkreettisia neuvoja niin vanhemmille, varhaiskasvatushenkilöstölle kuin myös liikuntaa järjestäville yhteisöille siitä, miten liikunnan suosi-

tusten tavoitteet saavutetaan. Julkaisussa on huomioitu viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneita muutoksia esimerkiksi lasten olosuhteissa. Päivitettyä tietona on muun muassa tullut, että alle 8-vuotiaan lapsen tulisi saada päivän aikana vähintään kolme tuntia liikuntaa, joka muodostuu kevyestä sekä reippaasta ulkoilusta ja vauhdikkaasta fyysisestä aktiivisuudesta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 13).

4.2 Taide varhaiskasvatuksessa

Liikkumisen lisäksi keskitymme opinnäytetyössämme lapsen taiteelliseen kokemukseen ja ilmaisemiseen. Tähän lukeutuvat musiikillinen, kuvallinen, tanssillinen ja draamallinen toiminta sekä kädentaidot ja kirjallisuus. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen tarjoavat oppimisen iloa, taiteellista draamaa, muotoja, ääniä, värejä, tuoksua, tuntemuksia sekä eri aistialueiden kokemusten yhdistelmiä. Taiteellisen kokemisen ja tekemisen kautta lapsi kehittyy yksilönä ja oppii toimimaan ryhmän jäsenenä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–24.) Positiiviset kokemukset taiteesta ruokkivat itsetunnon ja itseilmaisun kehittymistä. Toisaalta myös epäonnistuminen ja tästä seurannut tunteiden säätely opettavat uskoa omiin kykyihin. Lisäksi taide on erinomainen väline sanattomaan viestintään, sillä lapsi voi ilmaista itseään muun muassa kuvien tai muovailun avulla ja tulla näin ymmärretyksi. (Pentikäinen 2006, 32.) Ne kokemukset, jotka lapsi saa varhaislapsuuden taiteellisista peruskokemuksistaan, vaikuttavat hänen myöhempiin taidemieltymyksiinsä, valintoihinsa sekä kulttuuriseen arvostukseensa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23–24.) Näin ollen kasvattajan olisi tärkeää tarjota monipuolisesti ja säännöllisesti taiteeseen ja omaehtoiseen ilmaisuun liittyvää toimintaa.

Samoin kuin liikunta niin myös kuvataide vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lapsen karkea- ja hienomotoriikka, tekniset taidot sekä valmiudet kehittyvät esimerkiksi muovaillessa, piirtäessä tai maalatessa. Tällöin lapsi saa käyttää mielikuvitustaan, jolloin hahmottaminen sekä kolmiulotteinen ajattelu kehittyvät, unohtamatta silmä-käsi-koordinaation harjaantumista. Lisäksi kolmiulotteinen työskentely, rakentelu sekä muovailu, ovat yhteydessä matemaattisten taitojen kehittymiseen. (Pentikäinen 2006, 31–32.) Taiteen kautta tulevat myös erilaiset materiaalit kätevästi tutuiksi. Taide on laaja konsepti ja siinä voidaan hyödyntää muun muassa kangasta,

maaleja, puuta tai jopa metalleja. Toisaalta lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle tulisi antaa tilaa. Jos esimerkiksi askarrellessa on jokaisen lapsen tehtävä samanvärinen ja muotoinen teos kuin mallissa, tukahduttaa se lapsen luovuuden ja saa hänet epävarmaksi. Täten jo varhaislapsuudessa saadut kokemukset luovuudesta vaikuttavat lapsen myöhempään innovatiivisuuteen – negatiiviset kokemukset luovat epävarmuutta ja vastaavasti positiiviset kokemukset ruokkivat luovuuden käyttöä. Kun annamme kasvattajina lapsen luovuudelle tilaa, on osattava antaa riittävästi aikaa miettiä, kokeilla ja pohtia. (Uusikylä 2001, 16–18.) Ruokosen ym. (2009, 4–6) mukaan kasvattajien osaaminen taidekasvatuksessa korostuu erityisesti lasten tavassa tehdä ja kokea taidetta. Tällä alueella kasvattajan asenne ja ohjaaminen ovat tärkeitä tekijöitä.

Malliaskartelussa tai -piirtämisessä lapsi oppii noudattamaan annettuja ohjeita, jäljentämistä sekä hienomotorisia taitoja eikä niinkään ratkaisemaan kuvallisia ongelmia. Kaiken kaikkiaan kuvallisen työskentelyn tavoitteena on näkemisen, eläytymisen, kokemisen sekä itsetuottamisen harjoittelu. Lisäksi erilaisten ja monipuolisten välineiden ja materiaalien käytön harjoittelu on olennaista lapsen kehityksessä. Samaan aikaan aikuisen rooli on olla lapselle tiedonantajana ja ohjaajana taiteellisen prosessin aikana. (Rusanen & Torkki 2001, 98–99.)

5 LAPSILÄHTÖISYYS TOIMINNAN POHJANA

5.1 Lapsilähtöisyys ja lapsia osallistava toiminta

Lapsilähtöisyys tarkoittaa kasvatuksen ja opetuksen tehtävien lähestymistä lapsen näkökulmasta. Hyödynnettäessä lapsilähtöisyyttä, se ohjaa käytännön toimintaa ja antaa kriteerit toiminnan arvioinnille. Tällöin toiminnassa on suunnittelusta arviointiin otettu huomioon lapsen näkökulma ja olemus. Lapsilähtöisyyteen liittyy lapsesta kiinnostuminen ja hänen näkemisensä lapsena. Lapsilähtöinen toiminta on lapsesta ja hänen kiinnostuksestaan käsin lähtevä tapahtuma (Santavuori 2011.) Kun suunnitellaan ja toteutetaan ohjattua toimintaa lapsilähtöisesti, otetaan huomioon lasten ideoita, mieltymyksiä, oppimistyyliä sekä mielenkiinnon kohteita (Morrison 2009, 109).

Tekemisessä lapsilähtöisyys näkyy, kun annetaan tilaa lapsen ilmaisulle ja olemiselle. (Santavuori 2011.)

Lapsilähtöinen ajattelu tukee ajatusta lapsesta, joka on omasta itsestään päättävä ihminen. Sen mukaan lapselle kuuluu oikeus omiin tunteisiin, ajatuksiin ja mielipiteisiin sekä oikeus tulla kuulluksi. Lapsi on näin ollen aktiivinen toimija, jolla on päätösvaltaa sekä halua oppia ja ohjata omaa toimintaansa. Lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa lapsi saa vaikuttaa omaan arkeensa päivähoitossa ja osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Tällöin lapsi on mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa sekä arvioinnissa. (Santavuori 2011.)

Suomen valtio on allekirjoittanut osallisuutta vaalivan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sekä säätänyt perustuslakiin, että lapsella on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehityksensä mukaisesti (Suomen perustuslaki 731/1999, 6 §; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, artikla 12). Näin ollen myös jokaisella varhaiskasvatuksen ammattilaisella on velvoite tukea lapsilähtöisyyttä ja lapsen osallisuutta. Toisaalta Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt toimintasuunnitelman ”Lapsille sopiva Suomi” (2005, 3), jossa nostetaan esille asioita liittyen lasten ja lapsiperheiden elinoloihin Suomessa. Toimintasuunnitelman pohjana on YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnossa hyväksytty loppuasiakirja A World Fit for Children (2002). Toimintasuunnitelmaan (2005, 18) on kirjattu tulevaisuuden tavoitteeksi lapsen osallistumisen lisääminen arjen tilanteissa. Nämä tavoitteet on laadittu vuonna 2005, joten niiden eteen on jo tehty töitä. Näin ollen joidenkin tavoitteiden saavuttamisessa on edetty pidemmälle kuin toisten.

Koska lapsilähtöisyys on opinnäytetyömme kannalta merkittävä, keskitymme myös osallisuuteen – osallisuus on keino toteuttaa lapsilähtöistä toimintaa. Osallisuudella tarkoitetaan sellaista tunnetta ja kokemusta, jossa lapsi tuntee olonsa hyväksytyksi sekä kuuluvansa yhteisöön, kuten päiväkotiryhmään (Kaskela & Kronqvist 2007, 19). Osallisuus koskee koko ryhmää, niin aikuisia kuin lapsia, sillä se painottaa ryhmän jäsenyyttä ja yhteistä toimintaa. Osallisuus näkyy sekä lapsiryhmän sisällä että aikuisen ja lapsen välillä, koska se painottaa tasavertaisuutta ja vuorovaikutusta. Toisaalta lapsi voi osallistua valmiiseen päiväkotiryhmään ja päästä näin osaksi ryhmän

yhteistä toimintaa kokien olonsa siinä myönteiseksi. Täten osallistuja ei aina ole välttämättä itse osallistunut sisällön ja toteutuksen suunnitteluun. (Turja 2011, 46–47.)

Mielestämme varhaiskasvattajien tulee muistaa, että osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen sekä aitoon dialogiseen suhteeseen – oli kyse sitten aikuisten tai lasten keskinäisestä vuorovaikutuksesta tai aikuisen ja lapsen välisestä suhteesta (Turja 2011, 46–47). Osallisuuden kokemukset toiminnasta herättävät lapsissa yhteenkuuluvuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta sekä tunteen, että on saanut vaikuttaa yhteisönsään. Näin ollen varhaiskasvattajien tulisi tehdä lapsille tiedoksi, että heitä kuullaan. On eri asia napata idea lapsilta toteutukseen kuin kertoa lapsille idean tulleen juuri heiltä. Vastaavasti jos jotakin lapsilta tullutta ideaa ei voidakaan jostain syystä toteuttaa, tulisi lasten kanssa keskustella, miksi suunnitelma on mahdoton toteuttaa. Näin tulee ilmi osallisuuden dialogisuus lasten ja aikuisten välillä. Samalla tämä tietoisuus vaikuttaa lasten itsetuntoon ja voimaantumisen tunteeseen positiivisesti. (Turja 2011, 52.)

Osallisuus on tärkeää, sillä lapset voivat yhdessä muiden kanssa pohtia omia kokemuksiaan, näkemyksiään ja arvostuksiaan sekä ideoida asioita, arvioida niitä neuvotellen sekä osallistua toiminnan toteutukseen. Nämä vaikuttavat lasten metakognitiivisten taitojen kehittymiseen, sillä lapsen kyky ajatella omaa ajattelua lisääntyy, käsitys itsestä selkiytyy, itseluottamus kasvaa sekä taidot, joita tarvitaan yhteisössä, kehittyvät. Lisäksi lasten osallisuus on myös varhaiskasvattajille hyödyksi, sillä lasten kuuntelu ja aloitteellisuuden mahdollistaminen, auttavat antamaan arvokasta palautetta. Näin ammattilaisina pystymme kehittämään pedagogista toimintaamme sekä myös kehittämään ammatillisesti. (Turja 2011, 52–53.)

Heinosen ja Kuikan (2013, 219) mukaan Willow (2009) kiteyttää osallisuuden sisällön osuvasti kolmeen osaan: kunnioittamiseen, rutiineihin ja raportointiin. Näin ollen lasta tulisi kunnioittaa, oli hän minkälainen tahansa. Lapsen ääntä kunnioittamalla saamme ammattilaisina paljon arvokasta tietoa, sillä lapsi ilmaisee mielipiteitään äänellään – itkien, puhuen, huutaen tai nauraen. Vastaavasti rutiinit viittaavat, että osallisuuden tulisi olla osa jokapäiväistä toimintaa ja lähtökohtana jokaisessa hetkessä arkea eikä esimerkiksi kertaluontoinen tapahtuma. Raportointi puolestaan viittaa

siihen, että lapselle tulee tehdä tiettäväksi, miten hän on asiaan päässyt vaikuttamaan. (Heinonen & Kuikka 2013, 219.)

Opinnäytetyössämme haluamme kuulla lapsen mielipiteet ja näkemykset – tuoda lapsen äänen kuuluviin. Täten lapset itse toimivat tiedon ja aineiston tuottajina. Sisällytämme lasten kehitykselle ja kasvulle tärkeitä asioita toimintaamme turvallisuustekijät huomioiden. Suunnittelussa nojaamme lasten toiveisiin ja näkökulmiin. Karlssonin (2012, 23) mukaan lapsilähtöisyys kuuluu lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen, jossa pyritään kuuntelemaan lasta ja huomioimaan sekä analysoimaan lasten kokemuksia ja näkökulmia, painotuksia ja tapoja toimia. Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa lapset tuottavat tutkimusaineiston, asioita käsitellään heidän näkökulmastaan ja samalla myös aikuiset tuovat esiin omia näkökulmiaan. Opinnäytetyötämme voidaan pitää lapsinäkökulmaisena, koska tutkimustehtävän sekä -kysymyksen muotoilussa, aineiston tuottamisessa, tutkimusmenetelmän valinnassa, analyysissä ja johtopäätösten tekemisessä näkyy lasten huomiointi. (Karlsson 2012, 23–24.)

5.2 Varhaiskasvattajan rooli lapsilähtöisyydessä

Lapsilähtöinen toiminta mukailee lapsen tapaa hahmottaa asioita. On tärkeää tukea lasta ja antaa hänelle tarpeeksi tilaa vuorovaikuttaa muiden kanssa. Jotta lapsi tulee näkyväksi niin yksilönä kuin ryhmässäkin, tulee aikuisen huomioida hänen kokemukset. Lisäksi lapselle on annettava mahdollisuus itse määrittää oma suhtautuminsensa asioihin. (Santavuori 2011.) Näin ollen varhaiskasvattajan tulee opettaa lapsia yksilöinä ja ottaa huomioon heidän ikänsä, sukupuolensa ja kulttuurinsa, unohtamatta yksilöllistä temperamenttia ja oppimistapaa (Morrison 2009, 109). Lapsilähtöisen menetelmän mukaan varhaiskasvattajan työmenetelmiin kuuluu mahdollistaa erilaisien asioiden tapahtuminen ja tarjota lapselle sekä välineitä että ideoita (Santavuori 2011). Kannustava omiin mielipiteisiin ja vuorovaikutukseen nojaava ympäristö ruokkii osallisuutta (Roos 2016, 56).

Lapsilähtöisyys ei tarkoita, ettei aikuinen olisi kasvatuksellisessa asemassa lapseen. Aikuisella on kuitenkin aina aikuisen vastuu eikä sitä tule siirtää lapselle. Lapsilähtöisyys lähtee siitä, että kaikilla lapsilla on hyvä olla. Aikuisen tehtävä on huolehtia

lapsen tarpeista sekä pitää huolta, että lapsi kokee turvallisuuden tunnetta. Lapsi kohtaa kasvaessaan haasteita, joita hänen on mahdotonta ratkaista yksin. Tähän hän tarvitsee aikuisen tukea ja opastusta. Toiminnan ollessa lapsilähtöistä, aikuinen mahdollistaa, että lapsi pystyy vaikuttamaan omaan päivittäiseen arkeensa ja tällöin myös elämäänsä. “Lapsen ilmaisun vapaus syntyy aikuisessa, suhteessa aikuiseen ja aikuisen jatkuvalla avustuksella.” (Santavuori 2011.) Vaikka lapsilähtöisessä toiminnassa pyritään sananmukaisesti toimimaan lapsesta käsin, ei lapsilähtöisyyttä olisi ilman aikuisen aktiivista osallistumista. Lapsilähtöisyys siis vaatii varhaiskasvattajalta taitoa suunnitella toimintaa niin, että se tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä samalla tuo lapsen oman olemuksen ja mielenmaailman näkyväksi. Olemme samaa mieltä George Morrisonin (2009, 109) kanssa siitä, miten hän tiivistää lapsilähtöisyyden: “Lapsilähtöisyyden ydin on tehdä kasvattajana työnsä hyvin ja todella välittää asiakaistaan.”

Lapsilähtöisyys mahdollistaa oppimisen eri näkökulmasta kuin aikuisen perspektiivistä lähtevä toiminta. Usein puhuttaessa lapsen kasvattamisesta ja opettamisesta, ajatellaan aikuisen välittävän lapselle tietoa maailmasta aikuislähtöisesti. Päiväkodissa tämä näkyy, kun varhaiskasvattaja välittää tietoa ja taitoja lapsille. Mielestämme lapsilähtöinen menetelmä kuitenkin kyseenalaistaa tämän lähestymistavan ehdottomuuden. Kokemuksemme lasten kanssa toimimisesta on, että lasta voidaan kasvattaa ja opettaa kuuntelemalla sekä ottamalla tämän kokemukset huomioon – näin ei hyödynnetä vain aikuisen tietoa.

Varhaiskasvattajien on tärkeää tiedostaa, että lapsilähtöisyyttä voidaan tarkastella niin lapsen kuin aikuisen näkökulmasta. Karlsson (2012, 22) kertoo artikkelissaan, että lapsilähtöisyyttä tulisi tarkentaa erittelemällä, kuka määrittelee lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä millaisiin ratkaisuihin ne johtavat arkitoiminnassa. Aikuiset saattavat ainoastaan miettiä, mikä on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta oleellisin sekä turvallisinta. Vastaavasti ainoastaan lapset itse voivat kertoa omista ajatuksistaan ja näkemyksistään. (Karlsson 2012, 22.) Varhaiskasvattajan tulee tukea lasta omien mielipiteiden ilmaisussa (Roos 2016, 56).

Mielestämme lastentarhanopettajan työssä on taito osata ottaa huomioon lapsen näkökulma, sillä on helppo tehdä ja tuottaa ohjattua toimintaa omista mielenkiinnon

kohteista käsin. Lähtökohtana lapsinäkökulmaiseen toimintaan on lapsilta saatu tieto, johon liitetään ammattilaisen tietämys ja osaaminen. Ammattilaisen tehtävä on saada toiminnasta yhteisöllistä ja vastavuoroista, jolloin tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä turvallisessa ja monipuolisessa ympäristössä. (Karlsson 2012, 24.)

Lapsilähtöisyyttä ei mittaa se, kuinka paljon lapset saavat toimia ilman rajoja tai kuinka vähän aikuinen kontrolloi lasten tekemistä. Olennaista on, etteivät rajoitukset ole niinkään merkitseviä, vaan itse toiminta kyseisten rajojen sisällä. Tärkeää on pitää mielessä, ketä varten toiminta on ja kenen lähtökohdista tarve lähtee. (Santavuori 2011.) Lapsilähtöisyys ei siis kuitenkaan poissulje rajojen asettamista, sillä lapsen tulee oppia sietämään myös pettymyksiä. Lisäksi luottamus, lämpimyys ja aito kiinnostus lapsen toimintoihin ovat osa lapsilähtöistä kasvatusta. (Hermanson 2012.)

Lapselle on ominaista leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Silloin kun lapsi saa toimia hänelle luontevalla tavalla, vahvistaa se hänen hyvinvointiaan sekä käsitystä itsestään ja lisää mahdollisuuksia osallistua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.) Näin ollen aikuisen tehtävä on luoda lapselle tällaisia pedagogisia ympäristöjä. Lapsilähtöisessä toiminnassa lasta ei jätetä yksin eikä niin sanottuun tyhjään tilaan. (Santavuori 2011.)

Opinnäytetyössä pyrimme antamaan lapsille vapauden kokeilla ilman ylimääräisiä rajoituksia. Haluamme antaa lapsille mahdollisuuden vaikuttaa tekemiseen, vaikka kyseessä onkin ohjattua toimintaa. Santavuoren (2011) mukaan lapsen oma motivaatio toimii näin oppimisen pohjana eikä aikuinen tukahduta lapsen oppimisvalmiutta.

6 VIIHTYVYYS PÄIVÄKODISSA

6.1 Päiväkodissa viihtymisen tärkeys

Mitä enemmän lapsi viettää aikaa päivähoidossa, sitä tärkeämpää on, että lapsi viihtyy päiväkodissaan. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus Sosiaalili- ja terveydenhuollon taskutilaston (2006, 7) mukaan, vuonna 2005 kunnallisessa ja

yksityisessä päivähoitossa on ollut 1–6-vuotiaista ollut yhteensä lähes 60 %. Tämä tarkoittaa, että päiväkodin viihtyvyys on tuolloin vaikuttanut yli puoleen Suomen lapsimäärästä. Viihtyvyys on tärkeä elementti ihmisen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Päivi Harinen ja Juha Halme katsovat tutkimuksessaan ”Hyvä, paha koulu” (2012, 17) viihtyvyyden koostuvan monesta hyvinvoinnin osa-alueesta. Tästä syystä näemme, viihtyvyyden kokemisen korreloivan suoraan lapsen hyvinvoinnin kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 15) mukaan yksi päivähoiton tehtävistä on edistää lapsen henkilökohtaista hyvinvointia.

Hyvinvointi on itsessään laaja käsite ja sitä on vaikea määrittää yksiselitteisesti. Hyvinvointi on osa ihmisen terveyttä (Ahvenainen 2015). Maailman terveysjärjestö WHO jakaa terveyden kolmeen osa-alueeseen: fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (WHO:n www-sivut 2003). Päiväkodissa voidaan täten toteuttaa hyvinvointia monesta eri näkökulmasta. Fyysistä hyvinvointia voidaan kehittää muun muassa liikuntatuokioilla, sekä virikkeellisellä ulkoilualueella. Vastaavasti psyykkistä hyvinvointia varhaiskasvattaja voi harjoittaa kannustavalla ja itsetuntoa kohottavalla ilmapiirillä. Lisäksi sosiaalista hyvinvointia voi varhaiskasvattaja luoda tukevilla lasten sosiaalisia suhteita ja niiden luomista.

Hyvinvointia on haastavaa mitata, koska ihmiset kokevat hyvinvoinnin eri tavoin. Vielä vaikeampaa on tutkia subjektiivisesta lähestymistavasta lasten hyvinvointia, sillä on oma haasteensa tutkia lapsia lapsilähtöisesti. Lasten hyvinvoinnin seurantaan kuuluvat sekä yhteiskunnan sosiaalinen laatu lasten todellisten elinolojen näkökulmasta mitattuna että lasten omakohtaisten kokemusten huomioiminen ja kuuleminen. Tämä edellyttää, että hyvinvointia tutkittaessa, yksilö itse ottaa kantaa omiin elinoloihinsa. Heiltä on kysyttävä sekä miten asiat ovat että pitävätkö he itseään hyvinvoivina ja tyytyväisinä. (Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit 2011, 29–30.) Yleisesti voidaan ajatella, että lapsella on hyvät edellytykset voida hyvin päiväkodissa, kun ilmapiiri on turvallinen, kannustava ja positiivinen (Korpi, Laitila, Mäki & Suhonen 2011, 13).

Paananen (2006, 42) on pro gradu tutkielmassaan pyrkinyt kuvaamaan lapsen hyvinvointia edistävää päivähoitoa. Lasten haastatteluista käy ilmi, että heidän mielestään päivähoitossa koettuun hyvinvointiin vaikutti eniten toiminta sekä tekeminen. Näin

olivat vastanneet noin 90 % vastaajista. Lisäksi lapset kertoivat viihtyvänsä, kun he saavat piirtää, lukea, askarrella ja ulkoilla. (Paananen 2006, 42.) Tästä voidaan päätellä, että päiväkodin ohjattu toiminta ja tekeminen ovat oleellinen tekijä lasten hyvinvoinnin, ja näin ollen myös viihtyvyyden, kannalta. Lapset ovat yksilöitä ja pitävät jokainen hieman eri asioista, kuten Paananen (2006) tutkielmasta käy ilmi. Siksi olemme sitä mieltä, että varhaiskasvattajan tulisi ottaa selvää ryhmänsä lapsien mieltymyksistä ja rakentaa tekemistä niiden pohjalta.

Viihtyminen käsitteenä liittyy luovaan mielentilaan, jonka syntyyn vaikuttavat muun muassa kiireettömyys sekä leikinomaisuus. Mielestämme tämän tulisi olla jokaiselle varhaiskasvattajalle itsestänselvyys. Kiireettömyys sekä leikinomaisuus vaikuttavat lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin päiväkodissa. Näin ollen viihtyminen vaikuttaa myös lapsen oppimiseen, sillä viihtyminen on sisäsyntyistä, jolloin varhaiskasvattajan tulisi ammattitaidollaan osata vahvistaa lapsen sisäistä motivaatiota vetoamalla hänen uteliaisuuteensa. Samalla, kun vetoamme uteliaisuuteen, voimme rakentaa lapsen itseohjautuvaa kiinnostusta, jossa oppiminen palkitsee sekä innostaa oppimaan lisää. Täten, kun lapsi kokee viihtyvänsä, hän myös jaksaa paremmin. Tästä käytetään myös nimitystä pedagoginen viihtyvyys. (Haapaniemi & Raina 2014, 16–17.)

Varhaiskasvattajan on tärkeää tiedostaa, että lapsen hyvinvoinnin ja näin ollen viihtyvyyden yksi perusta on lapsen arvostava kohtaaminen. Jos tämä kohtaaminen epäonnistuu, luultavasti mikään muukaan ei sen jälkeen onnistu. Vastaavasti arvostava kohtaaminen syntyy vuorovaikutuksessa lapsen kanssa, mikä mahdollistaa hyvän hoidon, huolenpidon ja auttamisen, hyvän kasvatuksen ja opetuksen sekä hyvän vanhemmuuden ja ystävyyden. Lisäksi varhaiskasvattajan tulee tiedostaa lapsen hyvinvoinnin tila ja tehdä koko ajan sen eteen töitä. Valitettavan usein lapsen vointi huomataan vasta silloin, kun lapsi voi jo huonosti. Tietenkin tässä kohtaa on paljon vielä tehtävissä, mutta olisi tärkeää välttää näitä tilanteita mahdollisimman paljon (Mattila 2011, 47–51). Varhaiskasvatuksen ammattilaisen tulisi osata kehittää itseään ja ottaa oppia aikaisemmista tilanteista – itsereflektion tärkeys on merkittävä.

6.2 Lapsilähtöisyys viihtyvyyttä lisäävänä tekijänä

Käsite ”viihtyä” on Kielitoimiston sanakirjassa määritelty seuraavasti: ”Tuntea olonsa (määrätilanteessa tai -ympäristössä) miellyttäväksi, mukavaksi.” (Kielitoimiston www-sivut 2016.) Jotta lapsi viihtyy päiväkodissa, on hänen siis tunnettava olonsa mukavaksi. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen, joten ei ole yhtä tiettyä asiaa, joka tuntuisi jokaisesta mukavalta; jokaisella lapsella on omat mieltymyksensä ja asiansa, jotka saavat heidät viihtymään. Tästä johtuen, lapsilähtöinen ja lapsia osallistava toiminta päiväkodissa olisi suositeltavaa. Tällöin lapsi on mukana vaikuttamassa arkensa kulkuun ja pystyy näin ollen muokkaamaan sen toimintaa viihtyisämmäksi itselleen. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa ”Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit” (2011) -julkaisussaan kuulluksi tulemisen ja vuorovaikutuksen olevan keskeisiä asioita hyvinvoinnin kannalta eikä viihtyvyyden merkitystä tule aliarvioida. Se, mikä vaikuttaa positiivisesti lapsen hyvinvointiin nyt, on lapselle tärkeää myös tulevaisuudessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 30.)

Opinnäytetyössämme liitämme viihtyvyyden käsitteen osaksi hyvinvointia, sillä mielestämme lapsen viihtyminen on tärkeä tekijä lapsen hyvinvoinnin kannalta (Harinen & Halme 2012, 17). Lapsen osallistaminen lisää hänen keinojaan vaikuttaa omaan arkeensa ja näin ollen lisää viihtyvyyttä. Toisaalta myös Suomen lapsiasiain toimikunta puhuu lapsen hyvinvoinnin ja osallisuuden yhteydestä toisiinsa, sillä se näkee olevan puutteita lasten mahdollisuudessa osallistua (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 18). Nykypäivän varhaiskasvatuksessa ja sen kehittämisessä tulisi yhä enemmän kiinnittää huomiota siihen, kuinka lapsia voitaisiin osallistaa sekä kuunnella arjen askareissa. Päiväkotiarjen jokaisen hetken kuuluisi koostua hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta, jolloin lähtökohtana on näiden yhdistäminen – ei niinkään erottelu (Roos 2016, 52).

Lapsilähtöisyyteen sekä osallisuuteen lasten kohdalla vaikuttavat huomattavan paljon aikuisten kasvatukselliset näkemykset. Toisaalta myös tietämättömyys saattaa olla taustalla, joten on hyvä tehdä varhaiskasvattajat tietoisiksi lapsen osallistumisen vaikutuksista hänen hyvinvointiinsa. Perustuslakiin on kirjattu velvoite aikuisten tehtävästä luoda järjestelyjä, joilla lapset voivat tuoda mielipiteensä sekä itseään koskevat

asiat esille – täten lapsen osallistumiselle löytyy myös oikeudellinen tausta (Suomen perustuslaki 731/1999, 6 §).

Aikuisten antamat voimavarat sekä huolenpito ovat osa lapsen hyvinvointia, mutta myös lapsen kuuntelu sekä hänen näkemystensä huomioon ottaminen ovat osa lapsen jokapäiväistä viihtyvyyttä. Lasten osallisuus ei poissulje aikuisen roolia opastuksen ja palautteen antajana. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 42.) Näin ollen lapsen viihtyvyyden ja hyvinvoinnin kannalta aikuisten rooli on merkittävä – myös kasvatuskumppanuus ja varhaiskasvattajan tietämys ovat osa lapsen viihtyvyyttä (Kaskela & Kronqvist 2007, 22–33).

Lapsen viihtyvyyttä on myös hänen hyvän lapsuutensa edistäminen. Hyvää lapsuutta voidaan tukea mahdollistamalla lapsen näkökulma lasten itse tuottaman kulttuurin ja osallisuuden muodossa, kuten Marja Kaskela sekä Eeva-Liisa Kronqvist kertovat teoksessaan *Niin ainutlaatuinen* (2007, 19). Se, kuinka paljon lapsen jälki näkyy hänen ympäristössään, on merkittävää lapsen osallisuuden ja näin ollen myös viihtyvyyden tunteen kannalta. Lapsen kuuluvuuden ja tärkeyden tunteeseen vaikuttavat hänen työnsä, tekemisensä, ajatusten sekä olemisen arvostaminen. Nämä kaikki kuuluvuuden ja osallisuuden kokemukset sekä tunteet jatkuvat lapsen elämässä. Parhaimmillaan hyvät kokemukset voivat kantaa ensimmäiset kouluvuodet, yläasteen ja jopa aikuisuuteen saakka. (Kaskela & Kronqvist 2007, 19–20.)

7 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUSSUUNNITELMA

7.1 Kehittämistyön suunnittelu ja eteneminen

Merja Martiskainen ja Taina Mikkola ovat käsitelleet opinnäytetyössään “‘Kivointa päiväkodis on lelu päivä.’ Lasten ajatuksia päiväkotiviihtyvyydestä” (2011), kuinka lapset viihtyvät päiväkodissa sekä mitkä tekijät edistävät tai vastaavasti haittaavat viihtyvyyttä. He myös tarkastelevat lasten sukupuolen vaikutusta vastauksiin. Samoin kuin me, halusivat Martiskainen ja Mikkolakin tuoda lapsen äänen kuuluviin opinnäytetyössään. He kuitenkin haastattelivat lapsia lomakkeella siten, että toimitti-

vat haastattelulomakkeen lasten kotiin, jolloin vanhemmat toimivat haastattelijoina. Halusimme kuitenkin välttää ylimääräisiä “välikäsiä” ja haastatella lapset itse teema-haastattelun avulla. Olemme myös rajanneet aiheemme ohjattuihin toiminnallisiin hetkiin. Jenni Lehto ja Mirva Oras ovat opinnäytetyössään “Unelmien päiväkotipäivä – palvelumuotoilua lasten silmin” (2012) saduttaneet lapsia selvittääkseen heidän mielenkiinnonkohteitaan. Me pyrimme mielenkiinnonkohteiden selvittämisen lisäksi kehittämään päiväkodin toimintaa.

Ensin aikeenamme oli järjestää yksi toimintapäivä, joka olisi koko lapsiryhmälle yhteinen. Sovimme ajankohdat Päiväkoti Tuulentuvan kanssa sekä toimintapäivälle että päiväkodin tiloihin ja lapsein tutustumiselle. Myöhemmin projektin edetessä päädyimme järjestämään kaksi erillistä toimintahetkeä ja jakamaan lapset niihin ikäryhmittäin. Keskustelimme asiasta ohjaavan opettajamme ja kohderyhmämme varhaiskasvattajien kanssa, jolloin tulimme siihen tulokseen, että ikähaarukan ollessa kolmesta kuuteen vuotta, olisi tarkoituksenmukaisempaa kohdentaa toiminta ikäluokittain. Olemme tyytyväisiä tähän päätökseen, sillä se mahdollisti yksilöllisemmän lasten huomioimisen ja toiminnan suunnittelun.

Kun ajatus toimintatuokioiden järjestämisestä muodostui, seuraava askel oli kartoittaa lasten ajatuksia viihtyvyydestä. Luettuamme teoriaa, tulimme siihen tulokseen, että paras tapa selvittää lapsilähtöisesti lasten mieltymyksiä, on haastatella heitä. Päädyimme teemahaastatteluun, sillä mielestämme se soveltuu hyvin lapsilähtöiseen toimintaan ja aineisto on aidosti haastateltavan kokemuksiin perustuva (Tilastokeskuksen www-sivut n.d.). Aikuisen, eli tutkijan, suunnittelemat ja ennakoimat vastausvaihtoehdot eivät rajaa lasten tuottamaa materiaalia. Kuitenkin tutkijan määräämät teemat rajaavat aineiston haluttuun tutkimusongelmaan (Tilastokeskuksen www-sivut n.d.). Haastatteleamalla selvitimme, millainen tuokioiden sisältö on ryhmän lapsille mieleen. Suoritimme testihaastattelun eri päiväkodin lapsille ja päädyimme muokkaamaan haastattelukysymyksiämme ennen varsinaista haastattelua. Toteutimme teemahaastattelun kahtena päivänä, jotta saimme haastateltua ryhmästä mahdollisimman monta lasta. Tämän jälkeen analysoimme haastattelun tulokset luokittelemalla ne teemoittain ja suunnittelimme toimintatuokioiden sisällöt niiden pohjalta. Tuokioiden jälkeen keräsimme lapsilta palautteen. Näin saimme käsityksen siitä,

olimmeko onnistuneet haastattelulla poimimaan oikeita asioita ja tuomaan niitä käytäntöön.

Suunnitellessamme toimintatuokioita oli alkuperäinen ajatus ottaa huomioon jokaiselta lapselta jokin hänen toiveistaan. Tällöin tuokioiden aikatauluista olisi tullut tiiviit ja teemoista hajanaiset. Kävimme tästä keskustelua yhteistyökumppanimme kanssa ja päädyimme yhdessä tuumin siihen, että muokkaamme toimintamme sisältöä jättämällä yhden teeman kokonaan pois. Tästä johtuen emme voineet toiminnan suunnittelussa ottaa huomioon jokaisen lapsen toivetta, mutta halusimme kuitenkin jollakin tavalla tuoda myös niitä esiin. Syntyi ajatus vihkosesta opinnäytetyömme ohessa. Sisällytämme siihen kaikki suunnittelemamme toimintatuokiot ja annamme lopuksi kyseisen ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosen Tuulentuvan työntekijöille. Näin toivomme inspiroivamme pitkäkestoisemmin yhteistyökumppanimme lapsilähtöiseen suunnitteluun ja huomioimme samalla ryhmän kaikkien lasten toiveita. Vihkosen tarkoitus on myös auttaa Tuulentuvan työntekijöitä hyödyntämään kehitysideoitamme mahdollisimman kattavasti.

7.2 Rajaus ja riskit

Opinnäytetyötä aloittaessamme ja projektin edetessä pohdimme mahdollisia riskitekijöitä. Yksi riskitekijä opinnäytetyömme kannalta oli haastattelukysymysten validiteetti eli se, saammeko kysymysten avulla tutkimusongelman kannalta keskeistä tietoa. Toisaalta myös yhteistyökumppanin sitoutumattomuus on yksi opinnäytetyömme mahdollinen riskitekijä, johon emme kuitenkaan ole törmänneet. Vaikka opinnäytetyö on meidän, niin teemme sitä kuitenkin yhteistyökumppanimme varten, heitä kuunnellen, yhdessä heidän kanssaan.

Mielestämme oli tärkeää rajata aihe selvästi, jotta pystyimme keskittymään opinnäytetyömme kannalta olennaisimpiin asioihin. Haluamme opinnäytetyössämme keskittyä nimenomaan lapsilähtöisyyteen ohjatussa toiminnassa, sillä lapset tietävät itse parhaiten, millaisesta toiminnasta pitävät. Kohderyhmämme on 3–6-vuotiaiden lapsiryhmän lapset, joten rajaamme ulkopuolelle työntekijät. Otimme kuitenkin huomioon ryhmän aikuisten antaman palautteen ja muutosehdotukset. Lisäksi rajaamme pois

päiväkodin fyysisten tilojen viihtyvyyden sekä vapaan leikin, jolloin keskityimme ohjattuun toimintaan ja lapsilähtöisyyteen.

Koko opinnäytetyöprojektimme ajan pyrimme ajattelemaan kriittisesti ja käymään pohtivia keskusteluja. Mielestämme oppimisemme kannalta on tärkeää reflektoida toimintaansa – miksi teemme jonkin asian niin kuin teemme tai mitä olisimme voineet tehdä toisin. Uskomme tämän välittyvän myös opinnäytetyössämme.

8 LASTEN NÄKÖKULMAN SELVITTÄMINEN

8.1 Haastattelun tausta

Opinnäytetyömme aineisto on laadullinen, sillä selvitimme lasten näkökulman teemahaastattelun avulla. Toteutimme haastattelun huhtikuussa, kahtena eri päivänä. Koska tutkimusongelmamme ja kehittämiskohteemme on lasten viihtyvyys, tarvitsimme lasten näkökulman opinnäytetyömme aineistoksi. Selvitimme siis haastattelulla, mitkä varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvat ohjatun toiminnan sisällöt tuottavat lapsille viihtyvyyttä. Haastattelimme lapset itse, sillä näin saimme tietoa suoraan lapsilta ilman välikäsiä. Haastattelu toteutettiin yksilötilanteessa henkilökohtaisesti ja jaoimme kohderyhmän lapset kahden haastattelijan kesken. Tällöin resurssit riittivät haastattelemaan koko lapsiryhmän eli 20 lasta. Halusimme tietää, kuinka yksittäiset lapset ajattelevat ympärillä olevastaan, joten käytimme yksilöhaastattelua ryhmähaastattelun sijaan (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 29). Haastattelupäivänä olimme mukana kohderyhmämme toiminnassa ja muistutimme heitä samalla projektimme kulusta. Samalla kerroimme, ketkä lapsista haastatellaan minäkin päivänä.

8.2 Lapset teemahaastattelun kohderyhmänä

Haastattelumetodiksi valitsimme teemahaastattelun, koska uskomme tämän soveltuvan parhaiten lasten haastatteluun (Tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.tilastokeskus.fi) n.d.). Tällä tavoin

voimme haastattelutilanteessa soveltaa kysymysasettelua yksilöllisesti. Uskomme, että haastattelun ilmapiiristä tuli näin rennompi ja lapsille soveltuvampi. Koska käyimme teemahaastattelua, määritimme etukäteen haastattelun aihepiirit, teemat. Näin ollen kysymykset eivät olleet tarkkaan muotoiltuja tai järjestettyjä, vaan pystyimme haastattelijoina itse määrittämään tilanteeseen sopivan kysymysjärjestyksen. (Eskola & Vastamäki 2010, 28–29.)

Teemahaastattelulla tarkoitetaan keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja toisaalta myös hänen ehdoillaan. Tutkija pyrkii siis vuorovaikutuksessa selvittämään tutkittavaa kiinnostavat asiat tai ainakin ne, jotka ovat osa tutkimuksen aihetta. (Eskola & Vastamäki 2010, 26.) Kaikki haastattelussa läpi käydyt teemat on etukäteen päätetty ja tarkkaan pohdittu (Tilastokeskuksen [www](http://www.tilastokeskus.fi)-sivut n.d.). Teemahaastattelussa kaikki teemat käsitellään haastateltavan kanssa, mutta järjestys ja laajuus vaihtelevat. Joku haastateltavista kertoo enemmän toisesta teemasta kun taas toinen toisesta teemasta. (Eskola & Vastamäki 2010, 28–29.) Teemahaastattelu ei ole niin sanotusti arkikeskustelua, vaikka onkin keskustelunomaista. Haastattelun rakenne tulee pysyä haastattelijan hallinnassa ja keskustelulla on etukäteen määritelty tarkoitus. Joskus tutkimusongelma saattaa vaatia teemojen käsittelyjärjestyksen eli teemat tulee käydä läpi tietyssä järjestyksessä. Noudatimme kuitenkin haastattelussa lasten esiin tuomaa mielekkyySJärjestyStä. (Tilastokeskuksen [www](http://www.tilastokeskus.fi)-sivut n.d.)

Halusimme antaa haastateltavan äänelle tilaa, vaikka ennalta määritellyt teemat käydään jokaisen kanssa läpi. Teemahaastattelun hyviin puoliin kuuluu vastaamisen vapaus, joka antaa oikeuden haastateltavan näkökulmalle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Halusimme saada aikaan keskustelua lasten kanssa, jotta aineisto muodostuisi mahdollisimman luontevasti. Haastatteluun täytyy saada syvyyttä dialogisella keskustelulla, eikä niinkään kuulustelemalla. Mitä enemmän haastatteluun saa syvyyttä, sitä halukkaampi lapsi on jakamaan ajatuksiaan ja mielipiteitään. (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 34.)

8.3 Haastattelun teemat

Opinnäytetyömme haastattelua varten käytettävät teemat muodostuivat niin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) kuin Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ”Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten” (2005) sekä Ruokosen ym. (2009) -oppaan perusteella. Liikuntaan (2005, 7) ja taiteeseen (2009, 3) liittyviä oppaita käytimme, koska ne ovat omalta osaltaan tukemassa ja syventämässä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2005). Poimimme näistä oppaista erilaisia varhaiskasvatuksen liikunnan ja taiteen osa-alueita sekä välineitä, mistä muodostimme opinnäytetyöhömme teemat ja niiden sisällöt.

Haastattelumme kuudeksi teemaksi muodostuivat liikunta, kädentaidot, kuvallinen, kirjallisuus, draama sekä musiikki. Liikunnalliseen teemaan sisällytimme 3–6-vuotiaille soveltuvia liikuntavälineitä, kuten trampoliini, polkupyörä, hyppynaru sekä tasapainoilu ja hernepusit. Kädentaitoihin taas kuuluvat vasara, muovailu, neula ja lanka sekä liima ja sakset. Piirtäminen, maalaaminen ja muovailu muodostavat kuvallisen teeman kokonaisuuden. Vastaavasti kirjallisuuden teemaan kuuluvat kirjojen kuuntelu ja satujen itse keksiminen. Draama koostuu opinnäytetyössämme näyttelystä sekä käsinukketeatterista. Teemana musiikki käsittää musiikin kuuntelemisen sekä soittamisen, laulamisen ja tanssin.

8.4 Haastattelukysymysten asettelu

Muotoilimme haastattelun kysymykset siten, että emme johdatelleet lasta tiettyyn vastaukseen. Näin halusimme varmistaa, että aineistomme koostuu nimenomaan lasten omista mielipiteistä, eikä aikuisen olettamuksista. Lisäksi vältimme kysymyksiä, joissa lapsi voi vastata ainoastaan kyllä tai ei, sillä ne eivät anna tarpeeksi tietoa siitä, mitä lapsi ajattelee haastateltavasta asiasta (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 33). Tästä syystä käytimme kertovaa kysymystyyppiä eli pyysimme lasta kertomaan meille asioita. Tällainen kysymystyyppi on lapselle yleensä helposti ymmärrettävä. Lisäksi hyödynsimme haastattelussa myös suoraa kysymystä. (Doverborg & Pramling Samuelsson 34–36.) Näin ollen kysymyksemme olivat muotoa: ”Mitä mieltä sinä olet laulamisesta?” ja ”Mikä näistä (teemoista) on sinusta kaikkein kivoin?”. Pyrimme muistamaan, mitä yksityiskohtaisempi kysymysasettelu on, sitä vähemmän

se antaa lapselle tilaa valita vastauksensa suunta (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 33). Meidän tuli haastattelijoina ottaa huomioon, mitä nuorempia haastateltavat lapset ovat, sitä enemmän he tarvitsevat esimerkkejä tarkennetuissa kysymyksissä (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 35). Tämä tuli ilmi, kun kysyimme tarkentavia kysymyksiä muun muassa lasten käyttämistä piirustusvälineistä tai herne pussin hyödyntämisestä. Tällöin annoimme heille esimerkkejä erilaisista piirustusvälineistä kuten puuvärit, tussit tai vahaliidut.

8.5 Haastattelutilanne

Halusimme luoda haastattelutilanteeseen rennon ja avoimen ilmapiirin. Kävimme hyvissä ajoin ennen haastattelua tutustumassa kohderyhmämme lapsiin osallistumalla iltapäivän toimintaan heidän kanssaan. Esittelimme itsemme ja kerroimme, mitä tulemme heidän kanssaan tekemään. Haastattelutilanteen aloitimme keskustelemalla kunkin lapsen kanssa ensin jostakin hänelle tutusta asiasta, kuten mitä hän oli aamun aikana tehnyt. Näin pyrimme luomaan luottamuksellisen ja rentoutuneen ilmapiirin, jossa lapsi uskaltaa tuoda ajatuksiaan esille. (Eskola & Vastamäki 2010, 32–34.) Doverborg ja Pramling Samuelsson (2007, 33) toteavat, että alkukeskustelu on hyvä aloittaa jostakin, mitä tietää lapsen kokeneen kyseisessä ympäristössä. Siirsimme tällä alkukeskustelulla vallan haastattelijalta haastateltavalle.

Haastattelutilanteessa on tärkeää ottaa huomioon puhetapa eli miten puhua haastateltavan kanssa. Puhetyyli haastateltaessa määräytyy haastateltavan mukaan, joten haastattelija mukautuu haastateltavan kieleen. (Eskola & Vastamäki 2010, 32–34.) Näin ollen otimme puhetyylin huomioon tehdessämme haastattelukysymyksiä. Mielestämme haastattelijan tulee olla aidosti kiinnostunut haastateltavan asioista ja näyttää olemuksellaan, että haluaa kuulla, mitä tällä on kerrottavanaan. Haastattelutilanteessa lapselle on annettava riittävästi aikaa miettiä vastaustaan, sillä usein hänellä on asiasta jotakin sanottavaa. Haastattelijan on kuitenkin parempi siirtyä seuraavaan kysymykseen, jos lapsen kehonkielestä aistii miettimisajan venyvän liian pitkäksi. (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 32.)

Päätimme etukäteen, missä paikoissa haastattelut toteutamme. Valitsimme paikat sen perusteella, että ne ovat rauhallisia ja viihtyisiä, jotta lapset puhuisivat avoimemmin henkilökohtaisista asioistaan. Järjestimme haastattelut lapsille tutuissa tiloissa, jotta ympäristö oli heille tuttu ja turvallinen. Otimme huomioon haastateltavan näkökulman ja muun muassa istuimme haastateltaessa lasten kanssa lattialla, heidän kanssaan samalla tasolla. Näin tilanteesta ei muodostunut liian virallista eikä lapsille tullut tästä epämukava olo, jolloin haastattelulla oli suurempi todennäköisyys onnistua. Haastattelussa haastattelupaikka määrittää haastatteluun osallistuvien roolit. (Eskola & Vastamäki 2010, 29–31.) Emme halunneet muodostaa auktoriteettiroolia lapsiin nähden, jotta he luottaisivat omiin mielipiteisiinsä ja toisivat ne rohkeasti esille. Tämä kaikki edesauttaa muodostamaan keskustelunomaisen tilanteen, vaikka keskustelulla onkin etukäteen määritetyt teemat.

Halusimme haastattelutilanteessa havainnollistaa teemoja tuomalla ne näkyville ja siksi käytimme puheen lisäksi visuaalisia keinoja. Koska kohderyhmänämme ovat 3–6-vuotiaat lapset, kirjoitettu teksti oli poissuljettu vaihtoehto. Päädyimme hyödyntämään kuvia, joiden avulla selkeytimme haastattelun teemoja ja niiden sisältöä. Kuvat auttavat lasta tarkentamaan teemoja ja liittämään omat kokemuksensa niihin sekä keskittymään haastateltavaan asiaan. Mitä nuorempi lapsi on, sitä parempi on olla jotakin konkreettista materiaalia haastattelun tukena (Doverborg & Pramling Samuelsson 2007, 36). Alkukeskustelun jälkeen asetimme tekemämme kuvalliset teemakortit (Kuva 1) lapsen eteen ja kävimme yhdessä läpi, mitä kussakin kortissa on. Seuraavaksi lapsi sai valita kolme teemaa, joista pitää eniten. Keskustelimme näistä teemoista lapsen kanssa teemahaastattelurungon (Liite 1) avulla. Koska meitä oli kaksi haastattelijaa, jaoimme lapsiryhmän kahteen osaan, ja haastattelimme kumpikin lapsia omillamme. Tästä johtuen meidän tuli sopia etukäteen tarkat linjat haastattelutyylille. Käytimme samaa teemarunkoa ja yhtenäistä vastausten kirjaustyylä. Emme mielestämme tarvinneet nauhuria haastattelun aikana, sillä vastaukset tutkimuskysymykseemme ovat muotoa “pidän” ja “en pidä”. Kirjasimme siis haastattelun aikana lasten puheesta vastaukset tutkimuskysymykseemme ja jätimme muun muassa alkukeskustelut kirjaamatta. Otimme lasten vastaukset ylös välittömästi haastattelun aikana, jolloin aineistosta tuli luotettavampi. Kun molemmat olivat haastatelleet kahta lasta, pidimme välipalaverin ja keskustelimme haastattelun aikana tekemis-

tämme huomioista. Emme joutuneet tässä vaiheessa enää tekemään muutoksia, sillä olimme tyytyväisiä haastattelun etenemiseen.

Kuva 1. Haastattelussa käytetyt teemakortit.

Dovenborgin ja Pramling Samuelssonin (2007, 30) kokemus on, että lapsista on hauskaa ja jännittävää mennä yksitellen haastateltaviksi. Havaitsimme lasten odottavan innokkaasti haastattelua. He kyselivät malttamattomina omaa vuoroaan päästä haastateltavaksi. Lapset kommentoivat keskenään tilannetta toista rohkaisten: “Kannattaa mennä, se oli tosi kivaa!” Yksilöhaastattelussa moni lapsista vaikutti olevan otettu, kun aikuinen kysyi juuri hänen mielipidettään. Havaitsimme lasten pitävän siitä, kun aikuinen halusi kuulla heidän ajatuksiaan.

8.6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys tulee huomioida koko opinnäytetyöprosessin ajan. Ennen yhteistyön alkamista yhteistyökumppanimme kanssa, pyysimme kirjallisen luvan Porin kaupungin varhaiskasvatuspäälliköltä. Opinnäytetyösopimukset allekirjoitti meidän lisäksemme

yhteistyökumppanimme, ohjaajamme sekä hyvinvointi- ja terveysosaamisalueen johtaja. Laitoimme sopimuksen liitteeksi opinnäytetyösuunnitelmamme.

Mielestämme opinnäytetyömme aihe, ohjattujen toimintojen viihtyvyys, on eettisesti oikeutettu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Valtakunnallisessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 15) mainitaan varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena olevan hyvinvoiva lapsi. Toisaalta, pohtiessamme opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmää, arvioimme sitä eettisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Punnitsimme ennen varsinaista aineistonkeruuta erilaisia vaihtoehtoja kerätä tarvitsemamme tieto, jolloin päädyimme teemahaastatteluun (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Koska kyseessä on alaikäisten lasten osallistuminen opinnäytetyöhön, pyysimme huoltajilta kirjallisen luvan (Liite 2, Liite 3) ennen haastattelua. Kerroimme lupalapun allekirjoittamisen yhteydessä lyhyesti ja kattavasti projektimme tavoitteet, mitä menetelmiä tulemme käyttämään, mitä tulemme tekemään ja millaisessa aikataulussa. Korostimme myös lasten henkilöllisyyden anonymiteettiä. Koska haastattelun kysymykset liittyivät lasten mielipiteisiin ja päiväkodin arjen asioihin, ovat ne eettisesti hyväksyttäviä. (Ruoppila 1999, 32–40.) Haastattelua tehdessämme ja lasten vastauksia kirjatessamme huomioimme henkilötietojen näkymättömyyden. Numeroimme kunkin lapsen. Näin emme käyttäneet muistiinpanoissamme nimiä, jotta jokaisen lapsen henkilöllisyys pysyisi salassa. Emme pakottaneet ketään osallistumaan, jolloin lapsella itsellään oli myös oikeus kieltäytyä osallistumasta. Onnistuimme kuitenkin motivoinnissa ennen haastattelua, joten kaikki lapset olivat innokkaita osallistumaan projektiimme.

Opinnäytetyön eettisyyttä pohtiessa tulee ottaa huomioon myös tutkimusaineiston analyysiin ja raportointiin liittyvät näkökulmat (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Jätimme kirjaamatta lasten nimet ja laitoimme ylös vain iän, koska muut henkilötiedot eivät olleet olennaisia opinnäytetyömme kannalta. Koska opinnäytetyösämme yhteistyökumppani näkyy julkisesti, lapset olisi saattanut pystyä yhdistämään nimien perusteella. Meillä oli opinnäytetyömme tekijöinä eettinen velvollisuus kirjata tulokset mahdollisimman tarkasti ja rehellisesti, mutta samaan aikaan suojellen tutkittaviamme (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Koemme opinnäytetyömme teoriaviitekehyyksen olevan tietoperustaltaan luotettava, sillä olemme tutkineet useita eri lähteitä ja samalla löytäneet keskenään yhtenevää tietoa. Lapsia haastatteleamalla saimme vastauksen tutkimuskysymykseemme, joten haastattelu oli näin ollen validi. Haastattelukysymyksemme olivat selkeitä ja kävimme ne haastattelutilanteessa yhdessä lapsen kanssa läpi, jolloin kaikki haastateltavat ymmärsivät kysymyksemme samalla tavalla. Näin ollen haastattelusta saamamme aineisto oli hyödynnettävissä kehittämistyössämme. Toisaalta olemme pohtineet myös omia näkemyksiämme asioihin ja tuoneet sen tekstissä selkeästi esille. Nämä omat pohdinnat olemme eritelleet muusta tekstistä selkeästi käyttäen lähdemerkintöjä. Varmistimme opinnäytetyömme eettisyyden kirjoittamalla sen läpinäkyvästi esille (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

9 TOIMINNALLISEN OSUUDEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

9.1 Haastattelutulosten analysointi

Lähdimme haastatteluun avoimin mielin, sillä ajattelimme vastausten voivan olla hyvinkin laidasta laitaan. Hypoteesina oletimme lasten vastausten jakautuvan melko tasaisesti kaikkiin kuuteen teemaan, sillä jokaisella on omat henkilökohtaiset mielityksensä. Toisaalta arvelimme lasten kiinnostuvan eniten haastattelussa mainituisista niin sanotusti harvinaisemmista välineistä ja toiminnoista, kuten vasarasta ja leikkivarjosta.

Haastattelimme lapsiryhmästä kaikki paikalla olijat eli yhteensä kaksikymmentä lasta. Heistä kolmesta oli 5–6-vuotiaita ja seitsemän oli 3–4-vuotiaita. Kokosimme keräämämme haastatteluaineiston yhteen ja analysoimme haastattelun tulokset luokittelemalla ne teemoittain. Näin saimme selville kohderyhmämme mielenkiinnon kohteet, joiden pohjalta suunnittelimme viihtyvyyttä lisäävät ohjatut toiminnalliset hetket.

5–6-vuotiaiden kohdalla suosituimmiksi teemoiksi nousivat liikunta, kädentaidot ja kuvallinen. Liikunnan teeman sisällä mielekkäimmiksi lapset kokivat trampoliinin,

pyöräily, hernepussit, pallot sekä tasapainottelun, vaikka suuria eroja ei välineiden välillä ollutkaan. Kuvallisen teema oli kokonaisuudessaan lasten mieleen. Toisaalta välineissä kädentaitojen kohdalla oli huomattavissa isompia vaihteluja. Lapset pitivät esimerkiksi leikkaamisesta ja nikkaroinnista, mutta neulomista he eivät kokeneet mieleisenä. Nostimme lasten vastauksista esille otoksia, joissa kiteytyvät aineiston analysoinnin tulokset.

“Ku osaa jo ilman käsiä ni siks on kivaa (tasapainoilu).”

“Pyöräily on kivaa, ku helppoo ja pääsee lujaa.”

“Muovailuvahast en kauheesti tykkää mut on se ihan kivaa.”

“Vasaraa en oo kokeillu. Voisin joskus koittaa.”

“Askartelu on kivaa, koska voi askarrella kaikkee, vaiks esim pääsiäispupu.”

3–4-vuotiaat lapset pitivät viihtyvyyttä lisäävimpinä liikuntaa, kuvallista ja kirjallisuutta. Näissä kolmessa teemassa lasten mielipiteet jakautuivat tasaisesti kullekin välineelle ja toiminnalle. Kuitenkin liikunnan kohdalla hieman mielekkäimmiksi nousivat pallot, pyöräily sekä tasapainoilu. Kuvallisessa kaikki teeman sisällöt, piirtäminen, maalaaminen ja muovailu, saivat tasapuolisen kannatuksen. Vastaavasti kirjallisuuden teemassa kaikkia toimintoja, lukemista, satujen kuuntelua ja tarinoiden itse tekemistä, pidettiin lähes yhtä mielekkäinä.

“Kirjat on kivoja, kun on kuvia ja joskus tapahtuu jotain jännää.”

“Mailat ei oo ihan lempijuttu.”

“Kiva ku saa pomppii kavereilla (trampoliini).”

“Maalaaminen on ihan kivaa, ku saa maalata kaikkia kivoja juttuja.”

9.2 Toiminnallisen osuuden tausta

Kohderyhmämme koostui 3–6-vuotiaista, joten se oli ikäjakaumaltaan melko laaja. Keskusteltuamme tästä yhteistyökumppanimme kanssa, päädyimme jakamaan ryhmän kahtia. Jaoin ryhmän siten, että 3–4-vuotiaat ovat oma ryhmänsä sekä 5–6-vuotiaat omansa. Näin pystyimme paremmin huomioimaan kohderyhmämme eri kehitysvaiheet. Opinnäytetyössämme viittaamme 3–4-vuotiaiden ryhmään nimellä “pienet” ja vastaavasti 5–6-vuotiaiden ryhmään nimellä “isot”. Pienten ryhmään kuului seitsemän lasta ja isojen ryhmään kaksitoista. Huomioimme lasten ikätason muun muassa siten, että isojen toimintatuokio on laajempi, kun taas pienten tuokio on ajallisesti lyhyempi, jotta kaikki jaksavat keskittyä koko tuokion ajan.

Projektimme suuntautui aamupäivään, sillä yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa tulimme siihen tulokseen, että se on aikataulullisesti järkevintä. Suurin osa lapsista on tällöin paikalla ja ehtisimme toteuttaa toimintamme ennen ruokailua ja päivälepoa. Lisäksi pohdimme yhteistyökumppanimme kanssa, mitkä päivät olisivat hyvät toteutuksellemme. Päädyimme järjestämään ohjatut toimintamme toukokuussa kahdena peräkkäisenä päivänä, jota ennen käytimme aikaa huolelliseen suunnitteluun.

Jotta toimintatuokiomme olisi selkeä ja yhtenevä, halusimme yhdistää lasten valitsemat teemat yhdeksi toiminnaksi. Tästä syystä jouduimme jättämään toimintatuokiostamme osan vain kirjalliseen tuotokseen, jotta kokonaisuus säilyisi eheänä. Molempien ryhmien kohdalla liikunta jäi ison kokonaisuutensa vuoksi pois tuokioistamme, sillä halusimme säilyttää kiireettömän ilmapiirin. Tästä opimme, ettei jokaisen lapsen toivetta ja mielipidettä välttämättä pystytä toteuttamaan samalla kertaa. Meidän tulee kuitenkin työntekijöinä osata huomioida jokainen lapsi tasapuolisesti. Näin ollen on tärkeää, että jokaisen lapsen mielipide otetaan huomioon – jollei se tapahdu tässä hetkessä, niin sitten seuraavassa!

9.3 Isojen toiminta

Suunnitellessamme isojen toimintaa otimme huomioon lasten toiveet ja yhdistimme kaksi teemaa, kuvallinen ja kädentaidot. Tutkittuamme kuvallisen ja kädentaitojen eri lähteitä, päädyimme soveltamaan varjomenetelmällä näitä kahta teemaa (Tehdään

taidejuttuja! : taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin 2012, 21). Löysimme kuvallisuutta painottavan varjotekniikan, jota muokkasimme käyttötarkoitukseemme sopivaksi lisäämällä kädentaitojen elementtejä. Tästä muodostui käyttämämme varjomenetelmä. Tässä menetelmässä yhdistyvät lasten mieltymykset ja samalla he pääsevät tutkimaan ja kokeilemaan erilaisia materiaaleja lapsilähtöisesti, oman mielenkiintonsa mukaan. Tarkoituksena on, että kukin lapsi rakentaa materiaaleista hahmon, josta muodostetaan valon avulla varjo. Tästä varjosta lapsi ottaa kuvan ja me kokoamme näistä kuvista dia-esityksen, joka esitellään lopuksi lapsille.

Kokosimme etukäteen tarvittavat materiaalit valmiiksi (Kuva 2, Kuva 3). Kävimme muun muassa keräämässä metsästä erilaisia jäkäliä, kaarnaa, oksia ja varpuja. Huolehdimme myös, että materiaalit olivat riittävän kuivia liimaamiseen. Lisäksi valmistelimme erilaisia puupalikoita lasten työstettäväksi, osaan porasimme myös reikiä. Näin ollen jätimme lapsen omaehtoiselle ilmaisulle mahdollisimman paljon tilaa. Kerroimme myös, että lapset saavat halutessaan naulata hahmoihinsa materiaaleja liimaamisen sijaan. Vastaavasti muovailupisteelle järjestimme muun muassa helmiä, pillejä, saksia, papereita, puutikkuja ja muovailuvahaa.

Kuva 2. Toimintatuokion materiaaleja.

Kuva 3. Toimintatuokion materiaaleja.

Aloitimme toimintatuokiomme valmistelemalla Tuulentuvan liikuntasalin, verstaan sekä pimeät nurkkaukset toimintaamme varten. Panostimme siihen, että materiaalit olivat esteettisesti esillä ja kaikkien saatavilla. Järjestimme saliin kaksi eri työpistettä, joissa toisessa oli muovailuun liittyvät materiaalit ja toisessa nikkarointiin ja askarteluun tarkoitetut välineet. Lisäksi rakensimme varjohahmojen kuvausnurkat val-

miiksi. Kokosimme lapset saliin istumaan ja kerroimme päivän ohjelmasta. Teimme lapsille nimilaput, jotta ryhmänhallinta olisi helpompaa. Keskustelimme lasten kanssa varjoista ja niiden ominaisuuksista. Kävimme läpi muun muassa, ettei varjokuvia tehtäessä hahmon värillä ole merkitystä. Havainnollistimme varjokuvaa näyttämällä lapsille kahta etukäteen ottamaamme kuvaa. Niissä hahmo oli sama, mutta eri asennossa, jolloin varjon muoto muuttui täysin. Lapset saivat päättää kummalla työpisteellä aloittavat, muovailu vai nikkarointi ja askartelu pisteellä. Selvensimme lapsille, että he saavat halutessaan tehdä monta hahmoa joko samalla tai eri pisteellä. Saadessaan työnsä valmiiksi, lapset saivat jäädä seuraamaan muiden työskentelyä tai palata ryhmän tiloihin.

Lapset osallistuivat innokkaina keskusteluun varjoista ja kuuntelivat kiinnostuneina kertoessamme päivän ohjelmaa. Yksi lapsista ei halunnut osallistua toimintaan emmekä pakottaneet häntä siihen. Yritimme saada häntä innostumaan, mutta koimme, ettemme pakottamalla lisää hänen viihtyvyyttään. Tiedostamme, että päiväkodin ohjatuissa toimintatuokioissa kaikkien on osallistuttava toimintaan. Päädyimme kuitenkin tähän ratkaisuun, koska mielestämme pakottaminen oli ristiriidassa kehittämissuhteitamme eli viihtyvyyden lisäämistä vastaan. Muut lapset työstivät hahmojaan motivoituneina ja jokainen panosti siihen, että hahmosta tuli heidän mielestään juuri oikeanlainen (Kuva 4).

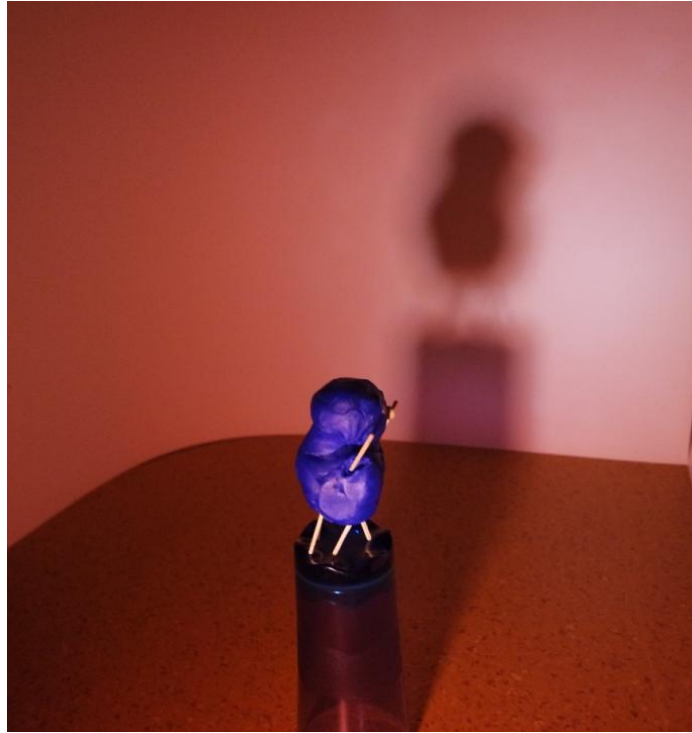

Kuva 4. Lasten muotoilemat ja nikkaroimat hahmot.

Kun kaikki lapset olivat tehneet haluamansa määrän hahmoja, siirryimme seuraavaan vaiheeseen eli varjokuvaukseen. Kuitenkin ennen kuvausvaihetta annoimme pienen hetken aikaa lapsen omaehtoiselle leikille, jotta he jaksaisivat keskittyä hahmojensa varjokuvaukseen sekä palautteen antamiseen. Jaoin ryhmän puoliksi ja haimme kumpikin yhden lapsen kerrallaan kuvaamaan hahmojaan. Tutustuimme ensin lyhyesti lapsen kanssa kameraan. Seuraavaksi he saivat rauhassa tutkia valonlähteen sijainnin ja etäisyyden vaikutusta varjon kokoon ja terävyyteen. Lisäksi lapset kokeilivat, miten hahmon asento vaikuttaa varjon muotoon. He saivat myös päättää, mitä käyttivät hahmon/hahmojen jalustana kuvauksessa ja halusivatko laittaa valonlähteen eteen jonkin erivärisistä silkkipapereista – silkkipaperi muuttaa varjon taustan väriä. Kun lapsi sai varjostaan juuri sellaisen kuin halusi, otti hän kameralla siitä kuvan (Kuva 5, Kuva 6). Lapsen ollessa tyytyväinen ottamaansa kuvaan, kysyimme häneltä palautteen liittyen järjestämäämme ohjattuun toimintaan.

Kuva 5. Varjokuva.

Kuva 6. Varjokuva.

Lapset odottivat malttamattomina vuoroaan päästä kuvaamaan hahmojaan. Tämä näkyi hakiessamme lapsia yksitellen kuvauspisteelle heidän kysellessä kärsimättöminä omaa vuoroaan. Kuvaustilanteessa lapset tutkivat keskittyneesti eri vaihtoehtoja ja kokivat oivalluksia. Esimerkiksi ihmishahmo näytti nyt varjokuvassa laivalta. Lisäksi suurin osa lapsista oli tarkka siitä, miltä kuva näytti kamerassa. Näin ollen lapsi sai halutessaan ottaa uuden kuvan. Kokosimme lasten varjokuvista dia-esityksen (Liite 4), jonka näytimme koko kohderyhmälle pienille tarkoitetun toimintatuokion jälkeen.

9.4 Pienten toiminta

Pienten ryhmän kohdalla yhdistimme toiminnallisessa tuokiassa heidän mieltymyksensä eli kirjallisuuden ja kuvallisen teeman. Kun perehdyimme lasten taidekirjallisuuteen, löysimme tekniikan, jossa kootaan omista maalauksista kolmiulotteinen teatteri (Nicholson & Robins 2010, 84–85). Hyödynsimme kuvallista teemaa teatterin tekemisessä ja lisäsimme kirjallisuuden teeman sadutuksen muodossa. Näin syntyi sadutusteatteri-menetelmä. Tämä menetelmä osallistaa lapsia sekä antaa heille mahdollisuuden vaikuttaa ryhmän yhteiseen satuun ja tuotoksen ulkonäköön. Tarkoituksena oli, että lapset kertovat pienryhmässä yhteisen sadun, joka kirjataan ylös.

Toisin sanoen lapsi kertoo ja aikuinen kirjoittaa hänen sanomisensa sanasta sanaan paperille (Karlsson & Riihelä 2012, 172). Tämän jälkeen kukin lapsi sai kuvittaa oman osansa. Nämä kuvat koottiin sadun mukaisessa aikajärjestyksessä teatterinomaisiin kehyksiin. Lopuksi satu voidaan lukea, jolloin samaan aikaan kuvat etenevät teatterissa tarinan mukaan. Sadutus on hyvä työväline, sillä se korostaa, että jokaisella on ainutlaatuisia ajatuksia, tietoja ja tarinoita (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 44). Lapsen ajatukset ovat arvokkaita ja aikuisen on hyvä pysähtyä kuuntelemaan niitä (Karlsson & Riihelä 2012, 172).

Järjestimme päiväkodin liikuntasaliin sadutuspuheen sekä kuvallisen puheen. Olimme varautuneet jakamaan lapsiryhmän puoleksi ja tekemään kaksi sadusteatteeriä, mutta lapsia oli paikalla alkuperäisestä seitsemästä lapsesta vain viisi. Näin ollen pysyimme yhtenä ryhmänä. Aloitimme toimintatuokion kokoamalla lapset yhteen ja kerroimme heille, mitä aiomme tuokiolla tehdä. Teimme jokaiselle lapselle myös nimilapun, jotta ryhmä olisi helpommin hallittavissa. Kävimme läpi sadusteatteerin eri vaiheet ja näytimme mallin teatterin raameista ja siitä, miten kuvat näkyvät tarinan edetessä.

Sadutimme lapset istumalla kaikki ringissä ja jokainen kertoi vuorollaan pienen pätjän tarinaa. Loimme siis ryhmänä yhden yhtenäisen tarinan. Tämän jälkeen siirryimme kuvituspisteelle, jossa jokainen lapsi sai haluamallaan välineillä kuvittaa oman osuutensa tarinasta. Luimme tarvittaessa kunkin lapsen osuuden uudelleen, jotta jokainen muisti, mitä hänen oli tarkoitus kuvittaa. Yksi puuttuvista lapsista saapui päiväkotiin vasta sadutuksen jälkeen, joten hän sai kertoa tarinalle vielä jatkoa ja kuvittaa sen. Kun kaikki teokset olivat valmiit, luimme tarinan lapsille ja esitimme kuvat teatterissa (Kuva 7).

Kuva 7. Sadutuksen pohjalta tehty teatteri.

Hyödynsimme isojen toimintatuokiota varten kerättyjä metsän materiaaleja pienten kanssa. Lapset saivat halutessaan käyttää kuvissaan niitä sekä muita välineitä, kuten vahaliituja, tusseja ja vesiliukoisia maaleja. Halusimme luoda ympäristöstä kiinnostavan ja vapaaseen ilmaisuun innostavan. Annoimme lapsille tilaa päättää, mitä työvälineitä he hyödyntäisivät työssään. Näin lapset saivat toteuttaa itseään ja vaikuttaa työnsä lopputulokseen.

Aloittaessamme sadutuksen, lapset olivat ensin melko hiljaisia, mutta rentoutuivat pikku hiljaa ja rohkenivat kertomaan enemmän. Saimme aikaiseksi tarinan, jossa jokaisen lapsen kädenjälki näkyy. Autoimme ja tuimme lapsia sadun muodostamisessa kysymällä sekä rohkaisemalla heitä. Olemme tietoisia, että kysymyksemme saattoivat vaikuttaa sadun muodostumiseen. Kuitenkin koimme niiden olevan ajoittain välttämättömiä, jotta lapset tuottivat tarinalle jatkoa. Muotoilimme kysymykset niin, että ne jättivät mahdollisimman paljon tilaa lapsen omalle mielikuvitukselle. Kysymykset olivat muotoa: ”Mitä hahmo seuraavaksi tekee?” ”Minne hän nyt menee?”

Siirtyessämme kuvalliseen osioon lapset valitsivat innokkaasti työvälineitään ja alkoivat työstää omaa teatterisivuaan. Lapset kysyivät rohkeasti, jos tarvitsivat apua tai unohtivat, mitä tarinassa tapahtui. Kun lapsi oli saanut kuvansa valmiiksi, hän sai jäädä seuraamaan muiden työskentelyä tai siirtyä ryhmätilaan leikkimään. Saatuaan taideteokset valmiiksi lapset esittelivät aikaansaannoksiaan ylpeänä. Lopuksi kysyimme jokaiselta lapselta palautteen liittyen viihtyvyyden lisäämiseen toiminnallisilla tuokioilla. Samoin kuin isojen ryhmän kohdalla niin myös pienten, pidimme lyhyen tauon ennen sadutusteatterin esittämistä ja palautteen antamista.

9.5 Lasten antama palaute

Halusimme palautteella kartoittaa, olemmeko haastattelulla saaneet selville lasten mieltymykset ja hyödyntäneet niitä onnistuneesti toiminnoissa ja näin ollen kehittäneet ohjattua toimintaa viihtyvyyttä lisääväksi. Selvittääksemme onnistuimmeko tavoitteessamme eli lasten viihtyvyyden lisäämisessä ohjatussa toiminnassa, kysyimme lapsilta toiminnan jälkeen välittömän palautteen. Huomioimme, että kohde-ryhmämme on 3–6-vuotiaat lapset, joten hyödynsimme visuaalisuutta palautteen antossa. Loimme hymiökortit (Kuva 8), joissa on kolme naamaa, joista kullakin on eri tunnetilaa kuvaava ilme. Yksi on väriltään vihreä ja hymyilevä (“tosi kivaa”), toinen keltainen ja ilmeeltään neutraali (“ihan okei”) sekä kolmas suupielet alaspäin oleva punainen hymiö (“en tykännyt”). Vakioimme vastaukset käymällä lasten kanssa läpi, mitä nämä ilmeet tarkoittavat, jotta jokainen lapsi ymmärtäisi ne samalla tavalla. Tämä edesauttoi yhtenevän palautteen saamisessa. Kysyimme lapsilta kysymyksiä toimintatuokiostamme ja niiden lapsilähtöisyydestä (Liite 5). Lapset vastasivat osoittamalla jotakin kolmesta naamasta ja ilmaisivat näin mielipiteensä. Käytimme isojen ja pienten kanssa samoja hymiökortteja, mutta osittain eri kysymyksiä. Kaikki haastatteluun osallistuneet lapset eivät olleet toimintatuokiopäivänä paikalla. Tästä johtuen emme saaneet palautetta jokaiselta haastatellulta lapselta. Näin ollen lasten poisolot aiheuttivat katoa palautteenannossa.

Kuva 8. Palauteessa käytetty hymiökortti.

Pyrimme muodostamaan palautekysymyksistä selkeitä sekä yksiselitteisiä. Lisäksi vältimme johdattelevia sanavalintoja. Kysyttäessä lapsilta, mitä mieltä he olivat juuri olleesta toiminnasta, melkein jokainen vastasi toiminnan olleen kivaa eli vihreän hymiön. Isoista keltaisen hymiön antaneet kaksi lasta olisivat kaivanneet vielä jotakin lisää, mutta eivät osanneet kertoa mitä. Vastaavasti pienistä yksi antoi punaisen hymiön sadutukselle ja vihreän piirtämiselle.

Toisena kysymyksenä kysyimme, miltä tuntuisi, jos olisi useammin tällaista toimintaa. Myös tämän kysymyksen kohdalla isoista sekä pienistä lähes kaikki pitivät ajatuksesta. Koko kohderyhmästämmme vain muutama antoi tähän kysymykseen jonkin muun kuin vihreän hymiön, jolloin osa perusteli olevan tylsää, jos samaa toimintaa olisi useasti. Täten yleinen mielipide sekä isojen että pienten kohdalla oli, että toiminta oli ollut kivaa ja viihdyttävää.

Seuraavana selvitimme, oliko toimintamme lapsilähtöistä ohjatun toiminnan hetkellä. Kysyimme isoilta, millaista oli, kun sai itse päättää työpisteen sekä saivatko he itse päättää, millaisen hahmon tekivät. Kahta keltaista hymiötä lukuun ottamatta lapset pitivät siitä, että saivat itse valita työpisteensä. Toisaalta kaikki olivat mielestään saaneet itse päättää millaisen hahmon tekivät.

Pienten kohdalla selvitimme lapsilähtöisyyttä kysymällä, saivatko he itse vaikuttaa satuun sekä siihen, mitä piirsi tai maalasi. Kysyimme myös, saivatko lapset itse päättää värit ja välineet, joilla piirsi tai maalasi. Yhtä vastausta lukuun ottamatta kaikki kokivat, että saivat itse vaikuttaa sadun sisältöön sekä siihen mitä ja millä piirsi. Näin

ollen koko kohderyhmämme lapset olivat suurelta osin sitä mieltä, että toimintamme oli ollut lapsilähtöistä.

Palautteesta voimme päätellä onnistuneemme tavoitteissamme koskien haastattelua sekä toimintatuokioita. Lisäksi lasten vastauksista kävi ilmi toimintamme olleen lapsilähtöistä ja näin ollen lasten mielipiteet huomioon ottavaa. Koska lapset selvästi pitivät toiminnasta, voimme sanoa lasten osallistamisen suunnittelutyössä olevan onnistunut menetelmä. Johtopäätöksenä voimme todeta lapsilähtöisyyden ja osallisuuden olevan yhteydessä lasten viihtyvyyteen ja näin ollen hyvinvointiin.

10 KEHITYSIDEAT OHJATTUIHIN TOIMINTOIHIN

10.1 Varjokuvamenetelmän laajempi soveltaminen

Hyödynsimme varjokuvamenetelmää opinnäytetyössämme ja sovelsimme siinä kuvallisuutta sekä kädentaitoja. Päädyimme käyttämään varjokuvamenetelmää, koska siinä lapset pääsevät tutustumaan suosimiensa teemojen kautta erilaisiin ilmiöihin ja työstämään erilaisia materiaaleja. Suunnittelun taustalla oli koko ajan ajatus siitä, mitä lapset olivat haastattelussa tuoneet ilmi. Teemana varjokuvamenetelmää voi työstää niin pitkälle ja monipuolisesti, kuin mielikuviutus riittää. Ilmiönä varjo soveltuu monipuolisuutensa johdosta esimerkiksi kuukauden teemaksi. Toteutimme menetelmää yhtenä aamupäivänä, mutta päiväkodin työntekijät voivat toteuttaa tämän pidemmällä aikavälillä. Lasten kanssa voi lähteä esimerkiksi tutustumaan lähiympäristöön ja keräämään erilaisia luonnonmateriaaleja. Näin lapset saavat kerätä haluamansa tarvikkeet ja tutustua käytettäviin materiaaleihin toiminnan alusta asti. Seuraavaksi lapset saavat työstää keräämistään aineksista juuri sellaisen hahmon, jonka itse haluavat. Työstämiseen on hyvä varata aikaa niin paljon kuin lapset sitä tarvitsevat. Lisäksi varjoteemaan voi sisällyttää tutustumisen valoon ja siihen, miten varjo muodostuu. Tämän myötä voidaan tutkia, miten etäisyys ja valon asento vaikuttavat varjon syntyyn, esimerkiksi havainnoimalla auringon liikkeitä tai taskulamppua apuna käyttäen.

Varjoon tutustumisen sekä materiaalien työstämisen jälkeen on luontevaa siirtyä itse varjokuvien ottamiseen. Tämä voidaan aloittaa rakentamalla lasten kanssa pimeä tila tai paikka, jossa varjojen aikaansaaminen on mahdollista. Lasten ideoita kannattaa tässä kohdassa huomioida – löytyisikö paikka kenties muualta kuin päiväkodin sisätiloista. Varjokuvia otettaessa voi tutkia, näyttääkö hahmo edelleen samalta varjona vai onko varjosta hahmotettavissa uusia muotoja, kuten eläimiä tai rakennuksia. Varjokuvien ottaminen antaa myös hyvän mahdollisuuden kokeilla kameran käyttöä ja kuvaamista. Kameraan tutustumisen voi toteuttaa hyvissä ajoin ennen varjojen kuvaushetkeä. Lasten otettua omat varjokuvansa, voi niitä tutkia pienryhmässä, jotta jokainen saa esitellä teoksensa. Lisäksi varjokuvat voi tulostaa tai teettää, jotta jokainen lapsi saa oman kuvansa talteen. Toisaalta varjokuvat voi kehystää ja tämän jälkeen koota taidenäyttelyksi esimerkiksi vanhempainiltaan, johon vanhemmat voivat osallistua lapsensa kanssa. Vastaavasti myös muut päiväkodin aikuiset ja lapset pääsevät näin tutustumaan varjoteoksiin. Kun lapsi saa esitellä tuotostaan tai tuotoksiaan muille, lapsi kokee arvostusta, joka kehittää hänen itsetuntoaan (Santavuori 2011).

Käytimme kuvallisen ja kädentaitojen teemoja varjokuvien työstämisessä. Menetelmän ei kuitenkaan tarvitse koostua nikkaroiduista tai muovailuista hahmoista. Lapset voivat esimerkiksi pukeutua erilaisiin vaatteisiin sekä rooliasuihin ja näin kokeilla erilaisten asentojen vaikutusta varjoon, jolloin varjokuva-menetelmä saa teatterimaisia piirteitä. Näin voidaan harjoittaa draamaa, tarinan luontia sekä liikunnallisia taitoja, kuten kehontuntemusta. Halutessaan voi käyttää varjojen muodostamiseen käsinukkeja, mutta myös pelkillä käsillä saa aikaan monipuolisia varjoja. Varjohahmoihin ja näytelmiin voi tuoda osaksi myös musiikin teeman. Lapsi voi erilaisilla ääniefekteillä, soittimilla tai laululla tuoda uusia ulottuvuuksia varjotyöskentelyyn. Lapsiryhmän kanssa voi tutustua aiheeseen ja hakea inspiraatiota esimerkiksi vieraillemalla taidenäyttelyssä.

10.2 Sadutusteatteri-menetelmän laajempi soveltaminen

Opinnäytetyössämme käytimme sadutusteatteri-menetelmää, jossa sovelsimme kuvallisen sekä kirjallisuuden temaa. Yhdistämällä sadutuksen ja kuvateatterin, hyödynsimme lasten esiin tuomia mielenkiinnonkohteita. Sadutusosio osallistaa lasta

tuokion aikana ja antaa hänelle mahdollisuuden omaehtoiseen ajatteluun. Näin lapsi pääsee kehittämään mielikuvitustaan sekä ilmaisemaan itseään. Teatteriosuus luo uuden tavan toteuttaa sadutuksen kuvittamista. Se antaa kuville ison roolin tarinan näkyvyydessä ja tuo menetelmään lisää sisältöä. Toteutimme sadutusteatteri-menettelmän pienryhmässä, mikä mahdollisti toteutuksen tiiviimmässä ajassa – lapsi ei joutunut odottelemaan joutilaana. Lisäksi pienryhmätyöskentely on hyvä tapa kehittää ryhmätyötaitoja. Sadutusteatterin voi toteuttaa myös yksilötyönä, jolloin jokainen lapsi luo oman tarinansa ja kuvittaa sen itse.

Sadutuksen voi toteuttaa yksilönä tai ryhmässä, riippuen siitä, mihin osa-alueeseen halutaan keskittyä – lapsen yksilölliseen kohtaamiseen vai ryhmätyöskentelyyn. Tueksi ja inspiroimaan lapsi voi tarinankerronta hetkeen ottaa mukaan esimerkiksi jonkin hänelle tärkeän esineen. Mahdollisesti aikuinen voi myös seurata lapsen leikkiä ja sanoittaa sen tarinaksi paperille. Musiikin voi liittää sadutukseen taustamusiikkina, joka osaltaan vaikuttaa tarinan muodostumiseen. Sadutusta voidaan toteuttaa eri tavoin, riippuen tilanteesta ja siitä, mitä taitoja halutaan kehittää. Tärkeää on kuitenkin muistaa sadutuksen perusidea, lapsi kertoo ja aikuinen kirjaa (Karlsson & Riihelä 2012, 172).

Kuvallisessa osiossa eli tarinan kuvittamisessa voi perusvälineiden, kuten maalien ja puuvärien lisäksi hyödyntää monenlaisia tarvikkeita. Tällaisia ovat esimerkiksi luonnon ja kierrätyksen materiaalit sekä tekstiilit. Erilaisten tarvikkeiden hyödyntäminen antaa rajattoman määrän mahdollisuuksia tutustua erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämismenetelmiin. Kuten varjokuvamenetelmässä, myös sadutusteatteri-menettelmässä, voidaan lasten kanssa tutustua projektissa käytettäviin materiaaleihin jo alkumetreiltä saakka. Varhaiskasvattaja voi lasten kanssa pohtia, mitä materiaaleja työssä olisi mahdollista käyttää ja mistä niitä saisi. Seuraava vaihe on ottaa lapset mukaan materiaalien hankintaan. Tähän soveltuvat esimerkiksi retki metsään tai rannalle. Myös perheitä voidaan osallistaa ja lapset voivat tuoda kotoaan muun muassa kierrätysesineitä.

Teatterikehykset ovat oleellinen osa sadutusteatteria, sillä siinä lapsen teos tai teokset tuodaan arvostavasti esille. Riippuen siitä, ovatko lapset luoneet tarinan yksin vai yhdessä, voivat ryhmän jäsenet vuorollaan käyttää samoja teatterikehyksiä tai vas-

taavasti jokainen voi tehdä omat kehykset omalle tarinalleen. Yksi mahdollisuus on rakentaa ryhmään suuret kehykset, jolloin kuvista voidaan tehdä isommat ja näyttävämmät.

Hyödynsimme sadutusteatteri-menetelmässä kuvallisuutta sekä kirjallisuutta. Tätä menetelmää voi kuitenkin muokata tarpeiden mukaan ja se sopii sovellettavaksi moniin eri teemoihin. Kädentaitoja voidaan yhdistää sadutusteatteriin ottamalla kuvitusvaiheeseen mukaan esimerkiksi materiaalien leikkaamista, liimaamista tai kankaiden käsittelyä ompelemalla. Jos sadutukseen haluaa liittää kuvallisen tilalle teemana draaman tai liikunnan, voivat lapset esimerkiksi näytellä yhdessä luodun tarinan tai keksiä tarinaan sopivia jumppaliikkeitä.

Toteutettaessa sadutusteatteri-menetelmää pienryhmän muodossa, jokainen saa toimia yksilönä ryhmässä. Näin lapsi kokee olevansa tärkeä osa ryhmää, mutta saa kuitenkin keksiä tarinalle jatkoa yksilönä. Vastaavasti lapsi voi omasta tarinan pätkästään kuvittaa sen asian tai kohdan, jonka kokee tärkeäksi. Kun tarina on kerrottu ja kuvitettu, voidaan sitä tutkia ja lukea pienryhmässä. Toisaalta jokaisen henkilökohtaiset tarinat voidaan lukea ja kertoa muille, jolloin muut pienryhmän jäsenet saavat toimia kuuntelijoina. Sadutusteatteri-menetelmän tukena ja aiheeseen johdatteluna voidaan käydä esimerkiksi tutustumassa teatterinäyttämöön tai katsomassa nukketheateriesitystä.

10.3 Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun -vihkonen

Opinnäytetyömme ohessa on ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkonen, joka koostuu tuokioilla käyttämistämme varjokuva- ja sadutusteatteri-menetelmästä, sekä suunnittelemastamme liikuntatuokiosta. Lisäksi vihkosessa on kehitysideoita näihin kaikkiin menetelmiin. Teimme vihkosen, sillä tavoitteenamme on tuoda kehitysideamme yhteistyökumppanillemme helposti hyödynnettävään muotoon. Kokosimme käyttämämme menetelmät sekä liikunnan osion selkeästi tekstimuotoon, mitä seuraamalla työntekijöiden on helppo toteuttaa niitä tulevaisuudessa. Näin yhteistyökumppanillemme jää toiminnallisen osuuden lisäksi opinnäytetyöstämme konkreettinen tuotos. Toisaalta, koska liikuntatuokio jäi isona kokonaisuutena

pois toiminnallisesta osuudesta, haluamme tuoda sen esille osana opinnäytetyömme kirjallista osuutta.

Panostimme päiväkodin ohjatun toiminnan kehittämiseen, mikä näkyy ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosen sisällössä. Kirjasimme tiivistettyyn muotoon toteuttamamme toimintatuokiot sekä jatkokehitysideamme, jotka monipuolistavat entisestään suunnittelemaamme toimintaa. Toisaalta halusimme laajentaa käyttämiämme menetelmiä, sillä joissakin lapsiryhmissä saattaa nousta mieltymyksissä esiin eri teemat kuin meidän kohderyhmällämme. Näin ollen varhaiskasvattajat voivat hyödyntää vihkosta, vaikka lapsiryhmä vaihtuisi.

11 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI

Koemme opinnäytetyömme olevan onnistunut kokonaisuus, koska pääsimme tavoitteeseemme sen jokaisella osa-alueella. Haastattelun tavoitteena oli saada toimintamme suunnittelusta lapsilähtöistä. Olemme tyytyväisiä, että valitsimme haastattelumetodeista teemahaastattelun. Sen avulla saimme kattavat tulokset, joiden pohjalta oli hyvä lähteä suunnittelemaan opinnäytetyön toiminnallista osuutta. Kävimme lopuksi keskustelua kohderyhmämme varhaiskasvattajien kanssa. Keskustelun sisällöstä päätellen onnistuimme inspiroimaan heitä käyttämään lasten haastattelua suunnittelun tukena. Lisäksi lapsilta saamamme palaute oli positiivista. Tästä päätellen onnistuimme toteuttamaan lasten toiveita ja näin ollen lisäämään heidän viihtyvyyttään.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön toteuttaminen ja kirjoittaminen oli opettavainen prosessi. Saimme käytännön kokemusta sekä yhteistyötaitoista että lasten yksilöllisestä kohtaamisesta. Yhteistyötaitoja tarvitsimme, kun toimimme yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa. On tärkeää, että informaatio kulkee kaikkien osapuolten välillä, meidän, koulun ja yhteistyökumppanimme. Opimme yhteistyökumppaniltamme, miten joustavuus näkyy heidän toiminnassaan päiväkodilla ja miten voimme joustamalla ja tarvittaessa suunnitelmia muokkaamalla saada aikaan onnistuneen kokonaisuuden ja ilmapiirin. Toisaalta saimme arvokasta kokemusta siitä, mitä lapsilähtöisyyden toteuttaminen konkreettisesti päiväkodin arjessa voi olla. Opimme, että lapsi-

lähtöisyyttä voi toteuttaa monella eri asteella. Sen lisäksi, että toiminnan aikana huomioidaan lasten mielipiteet, voi heidän näkökulmaansa hyödyntää oleellisesti jo suunnitteluvaiheessa.

Mielestämme opinnäytetyömme on sisällöllisesti kattava, sillä pystyimme jo heti projektia suunnitellessamme rajaamaan toimintamme. Kirjoittaessamme opinnäytetyömme teoriaa jouduimme hakemaan paikkaa, jossa tietopohjan raja kulkee. Saimme kuitenkin koottua selkeän teorian toimintamme perustaksi. Vaikka opinnäytetyömme sisältää tutkimus- ja kehittämistyön sekä toiminnallisen osion, pysyimme rajauksessa.

Olisimme voineet toteuttaa opinnäytetyömme pidemmällä aikavälillä, jolloin toimintatuokioiden suunnittelulle olisi jäänyt enemmän aikaa. Opinnäytetyömme oli kuitenkin riippuvainen haastattelusta ja sen tuloksista, sillä ilman niitä emme voineet aloittaa toiminnallisten tuokioiden suunnittelua. Toisaalta halusimme haastattelun ja toimintatuokioiden väliin jäävän ajan olevan mahdollisimman lyhyt, jotta lapset ymmärtäisivät niiden välisen yhteyden. Toisin sanoen, jos olisimme haastatelleet lapset syksyllä ja toteuttaneet toiminnat vasta keväällä, olisivat he saattaneet unohtaa keitä olemme ja mikä projektimme idea on. Pitäen aikataulun tiiviinä, toimimme lapsille ilmi heidän mielipiteillään olevan oikeasti väliä.

Haastattelemalla lapsiryhmän saimme kattavasti tietoa heidän mieltymyksistään. Onnistuimme tavoitteessamme, sillä haastattelusta saimme valideja tuloksia. Näin ollen pystyimme näiden pohjalta suunnittelemaan sisällöllisesti lapsilähtöiset toimintatuokiot. Koemme tämän menetelmän hyväksi ja kannustamme myös muita hyödyntämään sitä. Suorittamamme testihaastattelu takasi tulosten validiuden, sillä sen jälkeen päädyimme vaihtamaan haastattelukysymyksemme kokonaan uusiin ja paremmin tutkimuskysymykseemme vastaaviin.

Haastattelutuloksemme koskevat vain kohderyhmämme lapsia eivätkä siksi ole yleistettävissä. Haastattelutulosten yleistettävyys ei kuitenkaan ole työmme kannalta merkityksellistä, sillä haluamme motivoida päiväkotiryhmien työntekijöitä haastattelemaan oman ryhmänsä lapset. Näin he saavat arvokasta tietoa suunnittelutyöhönsä.

Pohdimme, miten pedagogiikka näkyy toiminnassamme ja mitä se käsitteenä tarkoittaa. Lapsilähtöisyys on yksi varhaiskasvatuksessa käytettävä pedagoginen muoto, johon sisällytetään lapsen iän mukaisia oppimistavoitteita. Pyrimme toteuttamaan lapsilähtöistä toimintaa ja varhaiskasvatuspedagogiikkaa suunnitellessamme opinnäytetyötämme. Lasten mielipiteiden huomioiminen ei tarkoita muiden varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden ohittamista.

Oli hyvä, että päädyimme toimintaa suunnitellessamme jakamaan kohderyhmämme iän mukaan kahteen osaan. Näin pystyimme suunnittelemaan yksilöllistä ja kehitystason huomioivaa toimintaa. Onnistuimme sisällön lisäksi saamaan toteutuksesta lapsilähtöistä, sillä annoimme lapsille paljon tilaa käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan. Toisaalta saimme luotua myös motivoivan, tutkimaan ja kokeilemaan houkuttelevan ympäristön, sillä lapset osallistuivat toimintaan innokkaina ja panostivat halukkaasti teoksiinsa. Tietenkin tehtävämme oli aikuisina luoda rajat sekä huolehtia turvallisesta ja kannustavasta ympäristöstä. Kohderyhmämme varhaiskasvattajien kanssa käymämme keskustelun perusteella voimme todeta heidän pitäneen järjestämäämme toimintaa onnistuneena ja motivoituneen käyttämään kehitysideoitamme.

Reflektoimme toiminnallisen osuuden toteutusta suunnitteluvaiheessa. Päädyimme yhdessä yhteistyökumppanimme ja ohjaavan opettajan kanssa jättämään liikuntaosion pois toimintatuokiostamme. Mielestämme tämä oli lopulta hyvä päätös, joka mahdollisti kiireettömän ja sisällöllisesti joustavan toiminnan. Täten päädyimme luomaan ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosen. Onnistuimme luomaan siitä selkeän kokonaisuuden, jota varhaiskasvattajan on helppo käyttää apuna suunnittelutyössään. Värien ja jäsentelyn avulla saimme aikaiseksi toimivan ja sisällöltään rikkaan materiaalin.

Suunnitellessamme haastattelun sisältöä sekä toteutusta, pohdimme tarkkaan, mitä kysymyksiä käytämme, jotta saamme vastauksen nimenomaan tutkimuskysymykseemme. Erityisen tyytyväisiä olemme suorittamaamme testihaastatteluun. Sen seurauksena päädyimme muokkaamaan haastattelukysymyksiä, minkä johdosta saimme aineistostamme validin. Lisäksi käytimme aikaa kysymysten muotoiluun, jotta vältyimme johdattelulta ja saimme ne lapsille ymmärrettävään muotoon. Tämä tuotti tulosta, sillä lapset tuntuivat vastaavan omien mielipiteidensä mukaan eivätkä joutu-

neet useinkaan kysymään tarkennusta. Ohjattuja toimintatuokioita suunnitellessamme punnitsimme, miten toteutamme tuokiot ja kyseenalaistimme toimintaamme. Toisaalta pohdimme, miten ja millä tavoin lapsilähtöisyys ja lasten osallisuus tulee ilmi toiminnan aikana. Halusimme hyödyntää haastattelun tuloksia mahdollisimman kattavasti, jotta lapsilähtöisyys olisi läsnä koko projektimme ajan.

Havaitsimme haastattelun ja suunnittelutyön yhteensovittamisen olevan toimiva keino lapsilähtöisyyden hyödyntämisessä ja viihtyvyyden lisäämisessä. Mielestämme saimme ”Ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun” -vihkosessa ja opinnäytetyön tekstissä tuotua monipuolisesti esille jatkokehittämisideamme. Uskomme niiden olevan käytännöllisiä ja helposti hyödynnettävissä työelämässä.

Jatkotutkimusaiheena kannustamme hyödyntämään lasten haastattelua monipuolisesti tutkimuksissa sekä kehittämisprojekteissa. Haastattelua voidaan käyttää esimerkiksi selvitetessä fyysisten tilojen viihtyvyyttä ja miten niitä voidaan muokata viihtyvyyttä lisäävämmiksi. Yhtäältä jatkotutkimuksena voidaan selvittää hyödyntävätkö päiväkodit lasten mieltymyksiä ja näkökulmia suunnittelutyössä – jos hyödyntävät, niin miten, ja jos eivät, niin miksi. Toisaalta siitä, minkä lapset kokevat päiväkodissa viihtyvyyttä lisääväksi, voi toteuttaa vertailevan tutkimuksen. Näkökulma voi olla esimerkiksi tyttöjen ja poikien välisen viihtyvyyden kokemisen eroavaisuudet tai vastaavasti ikään liittyvien erojen selvittäminen.

Olemme näinä kuukausina käyneet paljon keskustelua ja reflektoineet toimintaamme, josta olemme erityisen tyytyväisiä. Tämä on myös mahdollistanut oppimisen koko opinnäytetyömme prosessin aikana. Opinnäytetyön työstäminen on auttanut meitä kehittymään ammatillisesti. Etenkin lapsilähtöisyys on tullut meille entistä tutummaksi, sillä ymmärrämme nyt, kuinka laajasti sitä voidaan hyödyntää työskennellessä lasten kanssa. Olemme oppineet, miten arjen pieniinkin hetkiin voi tuoda lasten näkökulmaa. Näemme lapsen osallistamisen nyt käytännöllisemmin ja konkreettisemmin, minkä vuoksi osaamme myös käyttää sitä paremmin tulevassa työssämme – esimerkiksi lauluhetkellä voidaan lapsilta kysyä, mitä lauletaan. Opinnäytetyömme myötä meille on korostunut, kuinka tärkeää viihtyminen on lapsen hyvinvoinnille. Aiommekin panostaa lasten viihtymiseen entistä enemmän. Olemme tyytyväisiä valintaamme tehdä opinnäytetyötä yhdessä, sillä näin olemme voineet käydä syvällistä

keskustelua, joka on vaikuttanut ammatilliseen kehittymiseemme. Yhteinen keskustelu ja pohdinta ovat tuottaneet monipuolisia ajatuksia sekä uusia ulottuvuuksia näkökulmiin. Näiden kautta koemme löytäneemme onnistuneita ratkaisuja.

LÄHTEET

Ahvenainen, S. 2015. eTERVEYSTIETO 7 : Yläkoulun terveystieto. e-Oppi. Viitattu 31.8.2016. <https://peda.net/oppimateriaalit/e-oppi/verkkokauppa/ylakoulu/terveystieto22/1-terveys/1tm2>

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito : liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita Prima.

Doverborg, E. & Pramling Samuelsson, I. 2007. Att första barns tankar : metodik för barnintervjuer. Elanders Falköping: Liber AB.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: PS-kustannus.

Haapaniemi, R. & Raina, L. 2014. Rakenna oppiva ryhmä – Pedagogisen viihtymisen käsikirja. Juva: PS-kustannus.

Harinen, P. & Halme, J. 2012. Hyvä, paha koulu : koulu hyvinvointia hakemassa. Helsinki: Unigrafia. Viitattu 31.8.2016. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/Hyva_paha_koulu.pdf

Heinonen, H. & Kuikka, M. 2013. Lapsen oikeuksien toteutuminen nyky-yhteiskunnassa. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila & M. Varsa (toim.) Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus.

Hermanson, E. 2012. Lapsilähtöinen kasvatustieteellinen tutkimus ja curling-vanhemmuus. Viitattu 23.6.2016. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00301

Karlsson, L. & Riihelä, M. 2012. Sadutusmenetelmä – kohtaamista ja aineiston tuottamista. Teoksessa L. Karlsson & R. Karimäki (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 169–195.

Karlsson, L. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. 2012. Teoksessa L. Karlsson & R. Karimäki (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 17–63.

Karppinen, S. 2001. Kädentaidot – väline itsen ja ympäristön hahmottamiseen. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura, 106–119.

Kaskela, M. & Kronqvist E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen - Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Korpi, K., Laitila, H., Mäki, K. Suhonen, S. 2011. Arjen käytäntöjen opas 2011. Viitattu 30.6.2016.

Lapsille sopiva Suomi: YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnon edellyttämä Suomen kansallinen toimintasuunnitelma. 2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisu 5/2005. Viitattu 27.6.2016.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72626/julkaisuja_2005_5.pdf?sequence=1

Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit : Tavoitteena tietoon perustuva lapsipolitiikan johtaminen. 2011. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:3. Viitattu 7.7.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKMtr3.pdf?lang=fi>

Lehto, J. & Oras, M. 2012. Unelmien päiväkotipäivä – palvelumuotoilua lasten silmin. AMK-opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.7.2016.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50104/Lehto_Jenni.pdf

Martiskainen, M. & Mikkola, T. 2011. ”KIVOINTA PÄIVÄKODIS ON LELUPÄIVÄ” Lasten ajatuksia päiväkotiviihtyvyydestä. AMK-opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak Etelä. Viitattu 8.7.2016. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011112315275>

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: PS-kustannus.

Morrison, G. 2009. Early childhood education today. Berkeley: Carlisle Publishing Services.

Nicholson, S. & Robins, D. 2010. Pikku taiteilija Suuri piirustus- ja maalausopas. Kiina: WSOY.

Paananen, S. 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoidossa. Pro-gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Varhaiskasvatuksen laitos. Viitattu 5.7.2016.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1

Pentikäinen, L. 2006. Kuvataidekasvatuksen poluilla. Teoksessa Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura, 27–35.

Pirkkalan kunnan opetussuunnitelmien www-sivut. 2016. Viitattu 8.9.2016.
<http://ops.pirkkala.fi/varhaiskasvatus/ops/3/4/?K=>

Porin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2013. Kasvatus- ja opetuslautakunta. Viitattu 16.6.2016.
<https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/koulutusvirasto/6IW3UZhdZ/VASUPori042013.pdf>

Porin kaupungin www-sivut. 2016. Viitattu 5.7.2016.
<https://www.pori.fi/sivistyskeskus/varhaiskasvatus/paivakodit/paivakotituulentupa/varhaiskasvatussuunnitelma.html>

- Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa : Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.6.2016 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1>
- Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa I. Ruoppila, E. Hujala, K. Karila, J. Kinos, P. Niiranen & M. Ojala (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: ATENA KUSTANNUS.
- Rusanen, S. & Torkki, K. 2001. Mistä on lapsen kuva tehty. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen Taiteen ja leikin lumous. Tampere; Finn Lectura, 88–105.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 3.8.2016. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Santavuori, R. 2011. Lapsilähtöisyys. 2011. Teoksessa R. Santavuori Medialeikin ohjauskirja. Viitattu 20.6.2016. www.medialeikki.fi/periaatteet/lapsilahtoisuus.pdf
- Santavuori, R. 2011. Medialeikin pedagogisia merkityksiä. 2011. Teoksessa R. Santavuori Medialeikin ohjauskirja. Viitattu 7.9.2016. [medialeikki.fi/kaytanta/medialeikki_pedagogisina_merkityksina.pdf](http://www.medialeikki.fi/kaytanta/medialeikki_pedagogisina_merkityksina.pdf)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon taskutilasto. 2006. Sosiaali- ja terveystieteen tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 7.7.2016. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76286/Tasku2006suomi.pdf?sequence=1>
- Suomen perustuslaki. 1991. L 11.6.1999/731 muutoksineen.
- Takala, K., Kokkonen, M. & Liukkonen, J. 2009. Päiväkotilasten sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen liikuntatuokioiden avulla. Liikunta & Tiede 46, 22–29.
- Tehdään taidejuttuja! : taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin. 2012. Lahti: Aldus.
- Tilastokeskuksen www-sivut. n.d. Viitattu 3.8.2016. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>
- Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 41–53.
- Uusikylä, K. 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & Ruokonen, I. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura, 14–22.
- Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. 2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Viitattu 23.6.2016. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113633/URN%3aNBN%3afe201504225286.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Saarijärvi: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Viitattu 13.6.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. 2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 21:2016. Viitattu 9.9.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/OKM21.pdf?lang=fi>

Vasu2017 luonnos 2016. Viitattu 1.9.2016. Opetushallitus.
https://peda.net/outokumpu/varhaiskasvatus/vvpk/vvkl:file/download/bd52bd63fff9eda4b72bcb2fadfaf635cbcd328b/VASU2017_LUONNOS_11.4.2016.pdf

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Ps-kustannus.

World health organization. 2003. WHO definition of Health. Viitattu 31.8.2016.
<http://www.who.int/about/definition/en/print.html>

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1991. 1991/60.

Ylitolva, M. 2014. Lasten viihtyvyys päivähoidossa: mistä lapset pitävät ja eivät pidä? AMK-opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.7.2016.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70707/Ylitolva_Marika.pdf?sequence=1

HAASTATTELUN TEEMAT

Onko kivaa vai ei?

LIKKUMINEN:

- Mikä kivaa liikunnassa? (jumpassa)
- Mitä mieltä olet hernepusseista? Mitä olette niillä tehneet? Mikä oli kivaa?
 - o Trampoliini
 - o leikkivarjo
 - o vanteet
 - o hyppynaru
 - o pallot
 - o tasapainoilu
 - o mailat(sähly)
 - o pyörä
- Mikä kaikista kivoin yllä mainituista välineistä?

MUSIIKKI, TANSSI

- Mitä mieltä olet musiikista?
- Mitä mieltä olet soittamisesta? Miksi et/kyllä? (Mikä soitin on kivoin?)
- Mitä mieltä olet laulamista?
- Mitä mieltä olet musiikin kuuntelemisesta?
- Mitä mieltä olet tanssista?

KUVALLINEN:

- Mitä mieltä olet piirtämisestä?
- Mitä mieltä olet maalaamisesta?
- Mitä mieltä olet muovailusta?

DRAAMA:

- Mitä mieltä olet näyttelemisestä?
 - o käsinukeista/nukketeattereista

KÄDENTÄIDOT:

- Mitä mieltä olet askartelusta?
 - o töistä joissa käytetään neulaa ja lankaa
 - o saksijutuista
 - o vasara (puukäsityö)
 - o liimaamisesta
 - o muovailu

KIRJALLISUUS:

- Mitä mieltä olet kirjoista? (Mitä mieltä olet satutuokioista kun aikuinen lukee kirjaa) Millaisista kirjoista tykkäät?
- Oletko itse koskaan keksinyt tarinaa/satua/kirjaa? Oliko kivaa?/mitä veikkaat olisiko, kivaa tehdä oma tarina?

TIEDOTE VANHEMILLE OPINNÄYTETYÖSTÄMME

HYVÄT VANHEMMAT!

Olemme kaksi sosionomi-opiskelijaa, Nadja ja Noora, Satakunnan ammattikorkeakoulusta.

Teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä

Tuulentuvan kanssa ja olemme tulossa

haastattelemaan XXXXXX lapsia. Opinnäytetyömme aihe on lasten

viihtyvyyden lisääminen päiväkotitoiminnassa. **Haastattelemme** lapsia

viihtyvyyteen liittyen **19.4.** ja järjestämme sen pohjalta **toimintapäivän**

17.5. ☺

Haluamme korostaa, että lapsen henkilöllisyys pysyy salassa eikä häntä näin ollen pysty tunnistamaan opinnäytetyössämme. Jos ette kuitenkaan halua lastanne haastateltavan, ilmoittaisitteko asiasta XXXXXX aikuisille. Kiitos! ☺

Aurinkoista kevättä toivottaa

Nadja & Noora ☺

LUPALAPPU LAPSEN OSALLISTUMISESTA

LUPALAPPU

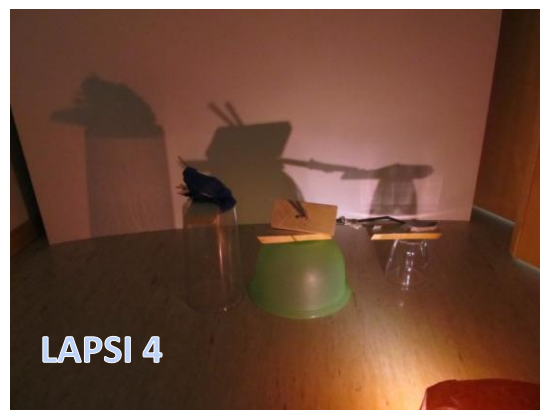
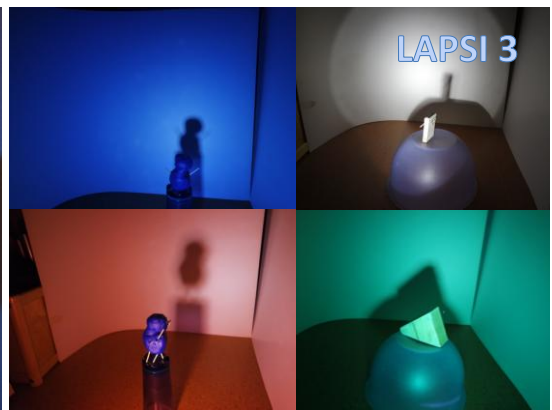
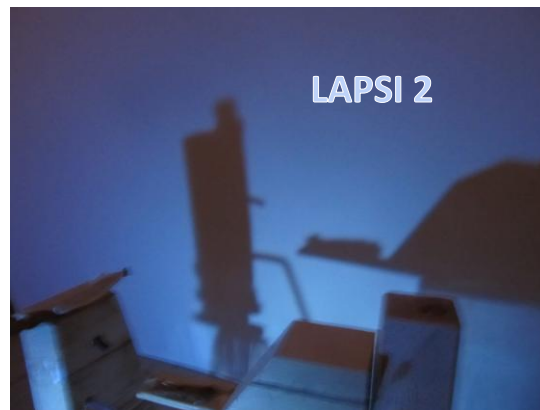
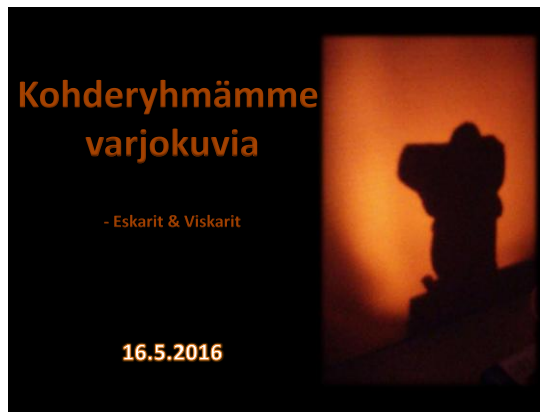
_____ saa luvan osallistua haastatteluun, toimintapäivään sekä siitä

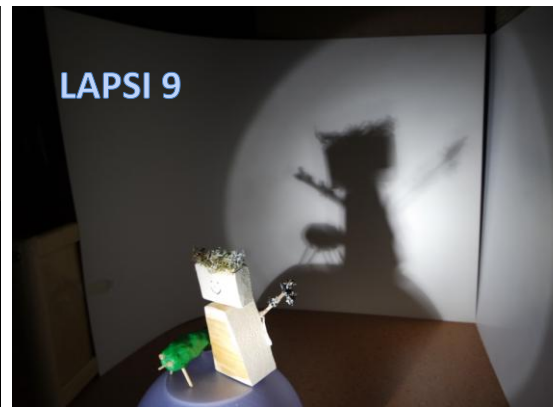
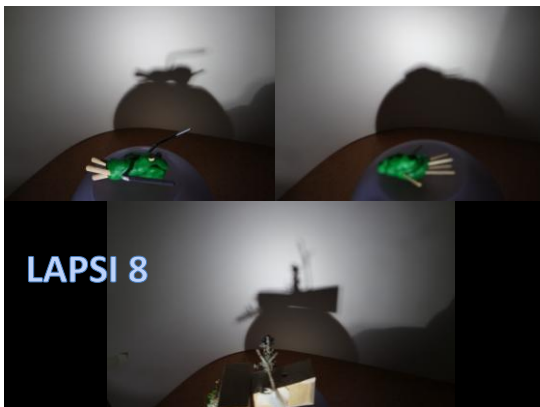
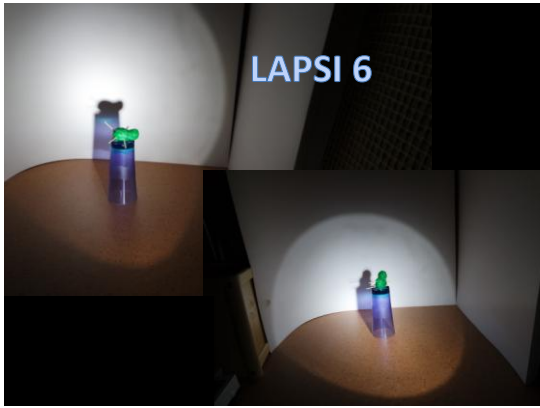
LAPSEN NIMI

annettavaan palautteeseen, jotka ovat osa opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheena on päiväkotitoiminnan viihtyvyyden lisääminen.

HUOLTAJAN ALLEKIRJOITUS:

KOHDERYHMÄMME VARJOKUVA-ESITYS

KIITOS!

Noora Hoikka ja Nadja Peippo

TOIMINTATUOKIOIDEN PALAUTTEISSA KÄYTETYT KYSYMYKSET

Selvitetään, onko toimintapäivässä onnistuttu soveltamaan lasten haastatteluissa tulleita mielipiteitä ja kokemuksia.

ISOJEN KYSYMYKSET:

1. Mitä mieltä olit tästä päivästä/jutusta/toiminnasta? Miksi?
2. Miltä sinusta tuntuisi, jos olisi useammin tällaista toimintaa?
3. Millaista oli, kun sai itse päättää mitä tekee? (muovailu vai nikkarointi)
4. Saitko itse päättää millaisen/minkä näköisen hahmon teit?

PIENTEN KYSYMYKSET:

1. Mitä mieltä olit tästä päivästä/jutusta/toiminnasta? Miksi?
2. Miltä sinusta tuntuisi, jos olisi useammin tällaista toimintaa?
3. Saitko itse vaikuttaa satuun?
4. Saitko itse vaikuttaa siihen, mitä piirsit/maalasit?